ПОЛИТИКИН
ЗАБАВНИК

Немачка 3,00 DEM, САД 1,25 USD, Швајцарска 2,50 CHF,
Шведска 13,00 SEK, Аустрија 20,00 ATS,
Грчка 300 GRD, Енглеска 1,00 GBP

11. X 1991. ● ИЗЛАЗИ ПЕТКОМ ● ГОДИНА LIII ● ЦЕНА: 40 ДИН. ● БРОЈ 2076

НАУЧНА ФАНТАСТИКА ИЛИ НЕШТО ТРЕЋЕ?

СВЕМИРСКЕ ЛАМПИЦЕ У НАШЕМ МОЗГУ

Ђирђев

Верovали или не!

ПАВЛЕ I

(1754-1801)

РУСКИ ЦАР, ОЧАЈАН ЗБОГ СВОГ КВРГАВОГ НОСА И БЕЛАВОСТИ, НАРЕДИО ЈЕ ДА СВАКО КО СЕ УСУДИ ТО ДА ПОМЕНЕ, БУДЕ НА СМРТ ИШИБАН. ВЛАДАР, ИНАЧЕ, НИКАД НИЈЕ СКИДАО ПЕРИКУ.

ПРОДАВНИЦА

У ЗАМКУ АЛБЕРИЧИ У БОЛОЊИ (ИТАЛИЈА) НЕПРЕКИДНО РАДИ ВЕЋ 500 ГОДИНА.

ЏАМИЈА У ДЕРНИ (ЛИБИЈА)

ИМА 42 КУПОЛЕ ЈЕР ЈЕ ЊЕН ГРАДИТЕЉ, У ВРЕМЕ КАД ЈЕ ПОЧЕО ДА ЈЕ ЗИДА, ИМАО 42 ГОДИНЕ.

КАНИС

ЈЕ ИНДИЈСКО ПЛЕМЕ ВЕШТИХ СТРЕЛАЦА КОЈИ МОГУ ДА УСМРТЕ ПТИЦУ У ЛЕТУ ИАКО УМЕСТО СТРЕЛЕ КОРИСТЕ ОБИЧАН ШЉУНАК.

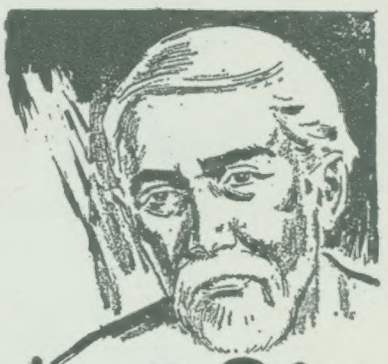

Бенито Ривера

(1852-1920)

ИЗ ЗИНАПЕКУАРА (МЕКСИКО) ПРИМЉЕН ЈЕ У АДВОКАТСКУ КОМОРУ СА САМО 16 ГОДИНА.

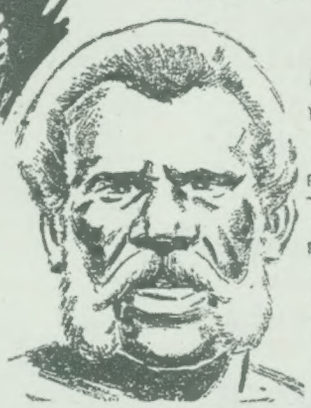

РЕЧ МАМА

НА ЈЕЗИКУ КОАК, КОЈИ СЕ КОРИСТИ НА ОСТРВУ ГВАДАЛКАНАЛ, ИЗ ГРУПЕ СОЛОМОНОВИХ ОСТРВА, ЗАПРАВО ЗНАЧИ – ТАТА.

ЈЕСТЕ ЛИ ВЕЋ ЧУЛИ ДА...

● ● ● у САД је све популарнији један нови спорт – хокеј под водом. Штапови и плочица која се гура по дну базена направљени су од челика. Свака екипа има 10 чланова снабдевених маскама за дисање. Циљ је убацити пак у малу мрежу причвршћену за зид. За разлику од хокеја на леду утакмица је подељена у четири четвртине које трају по 15 минута.

● ● ● тачно 250 инструмената на једној дршци: толико бургија, шила, маказица, ножића има овај пероресс на расклапање који су направили немачки мајстори. Рекордер је тежак 5,5 килограма тако да се готово и не може користити, али то није ни важно. Важно је да је постављен нови светски рекорд.

● ● ● према последњим статистичким подацима Уједињених нација, највећи град на свету је Мексико са 20,2 милиона становника. На другом месту је Токио – 18,1 милиона, на трећем Сао Паоло – 17,4 милиона, а следе: Шангај, Лос Анђелес, Калкута, Буенос Ајрес, Бомбај, Сеул, Пекинг и Рио де Жанеиро.

● ● ● јапанска козметичка кућа „Шипкеидо" пустила је недавно на тржиште шминку која према количини осветљења – мења боју.

● ● ● швајцарски природњаци доказали су да се старији људи који држе мачку у кући за 16 одсто мање обраћају лекарима за помоћ од оних који немају овог љубимца.

● ● ● на аеродрому у шведском граду Арландо сви путници пре но што уђу у авион стану на вагу да их измере. Циљ истраживања које треба да обухвати 12.000 људи је да се прикупе подаци како би се проверили постојећи прописи о највећем оптерећењу авиона. Сада се они заснивају на томе да просечан Швеђанин има 85, а Швеђанка 68 килограма. Експеримент ће показати је ли то тачно.

● ● ● године 1993. у Паризу ће, близу Лувра, ићи највећа пешачка зона Европе која ће обухватати 20 хектара!

Илустровао: Зоран Петканић Петко

Walt Disney
ПАЈА ПАТАК
ШАЉЕМ ТЕ У ТАЈНУ МИСИЈУ, ПАЈО!
ТАЈНУ МИСИЈУ?
АВИОН ТЕ ЧЕКА ДА ТЕ ОДВЕДЕ ТАМО ГДЕ СИ МНОГО КОРИСНИЈИ!
СПРЕМАН САМ ЗА ЗАДАТАК, ГОСПОДИНЕ!
КАД СТИГНЕШ, ОТВОРИ ПИСМО И СЛЕДИ ДАЉА УПУТСТВА!
ОКЕЈ!
КАКО ЈЕ ОВО УЗБУДЉИВО! ПОМАЈЋЕМ КОМПАНИЈИ КОЈА ЈЕ СИГУРНО У НЕВОЉИ!
1-20
ЈЕДВА ЧЕКАМ ДА СТИГНЕМ!
© 1991 The Walt Disney Company
All Rights Reserved
ЕВО МЕ НА ЦИЉУ! А САДА ДА ПРОЧИТАМ ДАЉА УПУТСТВА!
Distributed by King Features Syndicate
„САДА КАДА СИ НА СИГУРНОМ, МОГУ ДА ПОЧНЕМ ДА РАСКРИЈУЈЕМ НЕРЕД КОЈИ СИ НАПРАВИО!"
Бада Патак

СУДАР ИСТОКА И ЗАПАДА

БИТКА КОД САЛАМИНЕ

ПОБЕЂЕНИ ПОБЕДНИК

Насупрот предсказању поткупљеног пророчишта у Делфима да ће Грци доживети пораз, пред Персијанцима су стали ум и песница Грчког савеза – Атина и Спарта

Грци су били први народ који је градио бродове са једним, два, три, четири или пет редова весала. По томе су их и звали: монере (један ред), дијере (два), трireме (три), тетрере (четири) и пентере (пет). Били су то јарко ишарани бродови на спратове.

Брод је носио само један јарбол са четвороуглим једром и могао је користити само ветар у крму. Сидра су се појавила тек у 2. веку пре нове ере. Уместо њих бацале су се корпе испуњене камењем. Кормило је било дугачко весло постављено по средини брода. Једино наоружање оваквог брода био је кљун у облику шиљка, на прамцу начињен од бронзе.

Бродови су били врло слабо грађени. Чак и благо узбуркано море би их расклимало. Вода је лако продирала и брзо је долазило до пропасти. Због тога су временске прилике имале одлучујући утицај на исход битака или судбину целе флоте.

Све поморске битке старог века, због овакве грађе бродова, одигравале су се близу обале. Тактика ратовања била је једноставна: удар кљуном који је ретко који брод могао да издржи или „абордажа" (с једног брода који би пристао уз други ускакало се и морска битка се претварала у копнену).

Сукоб Персијанаца и Грка

У трећем походу на Грчку, Ксеркс I, владар Персије, одлучио је да засвагда раскрсти са европском сметњом владавини над светом. Огромно источно царство ухватило се укоштац са сићушним грчким државицама неспособним да се уједине и онда када им је крај био известан. Спремао се судар источног мача и западне стреле, коњаника и пешака, професионалних ратника Персије с грађанским милицијама Грчке, чврстог збијеног реда са расутим поретком.

Четири године у Персији се припремао поход на Грчку. У пролеће, 480. године пре Христа, војска је кренула из Мале Азије и прешла у Европу на Хелеспонту (Дарданели). Иако је моћни краљ Персије кренуо да му пороби домовину, пловеће мостове за прелаз мореуза сачинио му је Грк Харпал, а кад их је олуја уништила, направио је и два нова.

Персијску војску која је копном по македонској и тракијској обали напредовала на запад, пратила је флота која се кретала уз обалу. Код Дориска, на обали Тракије цар је зауставио свиту и одлучио да преброји људство.

По претераним цифрама грчких историчара Ксеркс I је повео 2,641.610 бораца, исто толико послуге, послушника и небораца, а флота му се састојала од 1207 трирема и 3000 теретних бродова. Модерни историчари знатно умањују ове цифре. Персијску снагу процењују на 70.000 бораца и 300 бродова.

Ратна флота се састојала од бродова – трирема на којима је била посада од 10 до 12 разних народности. Била је подељена на четири ескадре и сваку су предводиле познате персијске личности.

Упад у Грчку

Пред моћном плимом са Истока и Тракија и Македонија погнуле су главе. Прва је свету дала Спартака, друга Александра Великог.

Краљ Персије је за прелаз војске мостовима савладао Струмицу и Вардар, а прокопао канал између рта Атоса и копна да сачува флоту од изненадне олује. Освајање света нема цену. Да би сигурно провео оружје и опрему, Ксеркс је од рта начинио острво. Само је великим владарима и боговима дозвољено да некажњено мењају земаљски лик.

У Тесалији, Теби и Аргосу чекала га је подршка моћних странака малих грчких држава. Грк који је направио мостове за прелаз Дарданела издао је за новац политичке странке у име демократије и слободе.

Насупрот предсказању пророчишта у Делфима које су поткупили Персијанци да предвиде грчки пораз, пред Ксеркса су стали ум и песница Грчког савеза – Атина и Спарта. Атину је водио Темистокле, Спарту Леонида.

Силини персијске пешадије у Термопилском кланцу супротставио се Спартанац Леонида са 7000 војника. Поразом Спартанац се сврстао у бесмртнике, Спарта у легенду, а широки пут што води у Атину био је отворен.

Атињани побегоше у брда или на Пелопонез. Персијска војска се склопи око града и учини од њега острво у мору војника. Они малобројни што остадоше да бране узвишену грађевину Акрополь, изгинули су у славу Атине, богиње мудрости. Сва нада Грчке била је упрта у флоту и њеног званичног заповедника Спартанца Еурибијада. Уз њега, у сенци, без чинова, стајао је прави врховни заповедник, душа и творац хеленске флоте – Атињанин Темистокле.

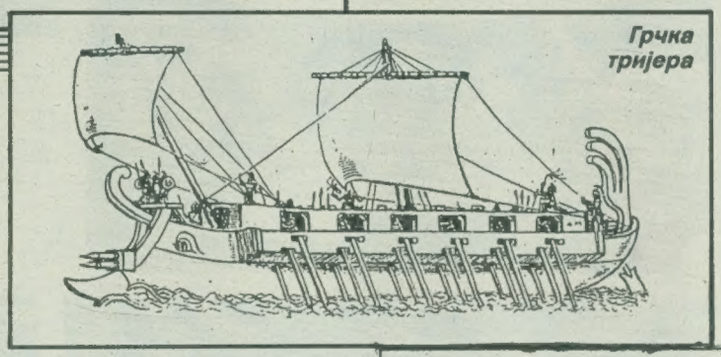

Грчка тријера

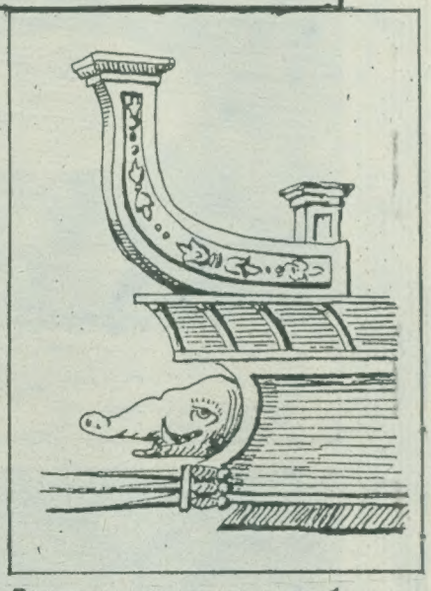

Рострум, прамчани трозуб, главно оружје бродова у старом веку

Битка код Саламине

После пада Атине Грци одлучише да последњи отпор Персијанцима пруже на уској Коринтској превлаци и тако

спасу Пелопонез. Грчки команданти а са њима и Еурибијад, заповедник флоте, сматрали су да бродови треба да се придруже копненој војсци и подржавају је с мора.

Темистокле се одлучно томе успротивио. На Војном савету после мучне и дуге приче успео је да убеди команданте да Персијанце треба сачекати у Саламинском теснацу у којем њихова надмоћна флота не може да се развије и опколи их.

Ипак, команданти се састадоше по други пут, мимо Темистоклеовог знања и покренуше причу о одласку на Коринтску превлаку.

Темистокле кришом персијском краљу посла роба. Овај се представио као пребег и шпијун. Ксерксу је рекао да се Грци спремају на бег из Саламинског теснаца. Треба похитати, стићи их и потући, саветовао је пребег.

Ксеркс је поверовао. Ноћу, са једном ескадром затворио је све излазе и наредио да се у зору нападну Грци.

Био је 28. септембар 480. године пре нове ере. Грци су имали око 350 трирема, Персијанци 1207.

Темистокле је постројио бродове тако да се крилима упиру у копно и није их било могуће обухватити.

У зору, само је претходница Персијанаца стигла да уђе у мореуз. Заштитница није имала места, као ни главнина флоте. Када освоји дан, Персијанци се постројише у борбени поредак.

Богови са Олимпа помиловаше Грке: са запада удари снажан ветар. Персијски бродови су се тешком муком одржавали у поретку, Грцима је ветар ударао у крму.

Темистокле, на левом крилу Грчке ескадре, са повољним ветром у крму, обруши се свом жестином на десно крило персијске формације

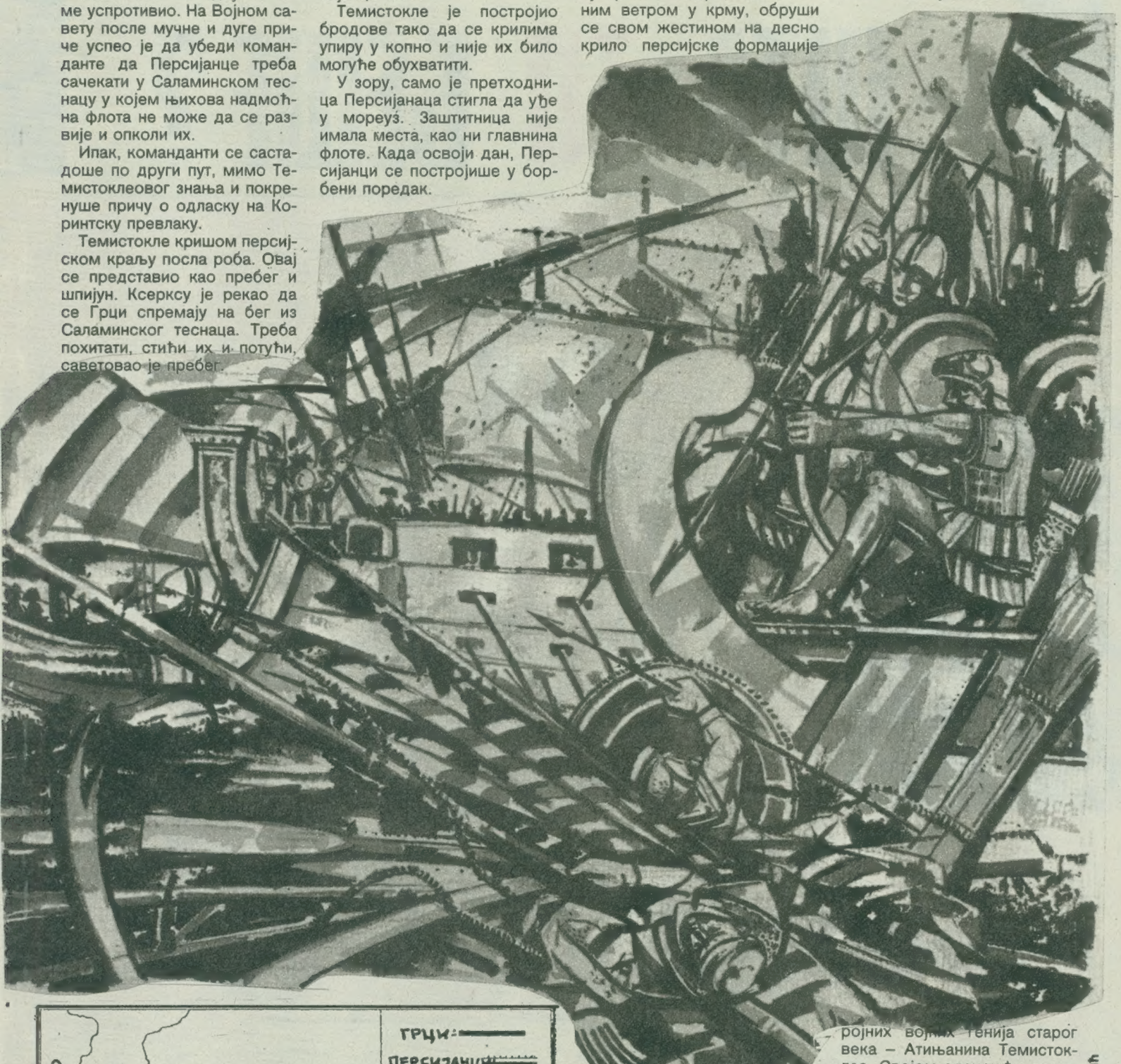

које су сачињавали Феничани. У удару је погинуо заповедник десног крила, Ксерксов брат Аријабигне. Феничани се дадоше у бег.

За њима, у метежу, у одступање, па у бег, даде се и читава персијска флота.

Ксеркс је био толико запањен вештином, знањем и храброшћу грчке флоте да се деморалисан повукао у Малу Азију.

У бици код Саламине Персијанци су изгубили 200 трирема а Грци 40. Дакле, и после пораза Персијанци су били јачи.

Битка код Саламине као и сви грчко-персијски ратови носе печат једног од малобројних војних генија старог века – Атињанина Темистоклеа. Својом одношћу домовини, храброшћу и проценом ситуације на бојишту заслужио је поштовање и углед победника. Ипак, изгледа да му је карактер помрачио славу.

Девет година после сјајне победе код Саламине 471. године пре нове ере када је опасност прошла, грађани атински га протераше гласањем. До краја живота служио је персијског краља.

Ратко Јанковић

САЛАМИНСКА БИТКА 480 ГОД. ПРЕ Н.Е.

Илустровао: Бранислав Марковић

Џеп препун електронике

НОВАЦ, ШТА ТО БЕШЕ?

До 2006. године папирнате новчанице ће ишчезнути као средство плаћања у добром делу света. Замениће их и на крају сасвим истиснути из употребе паметне картице

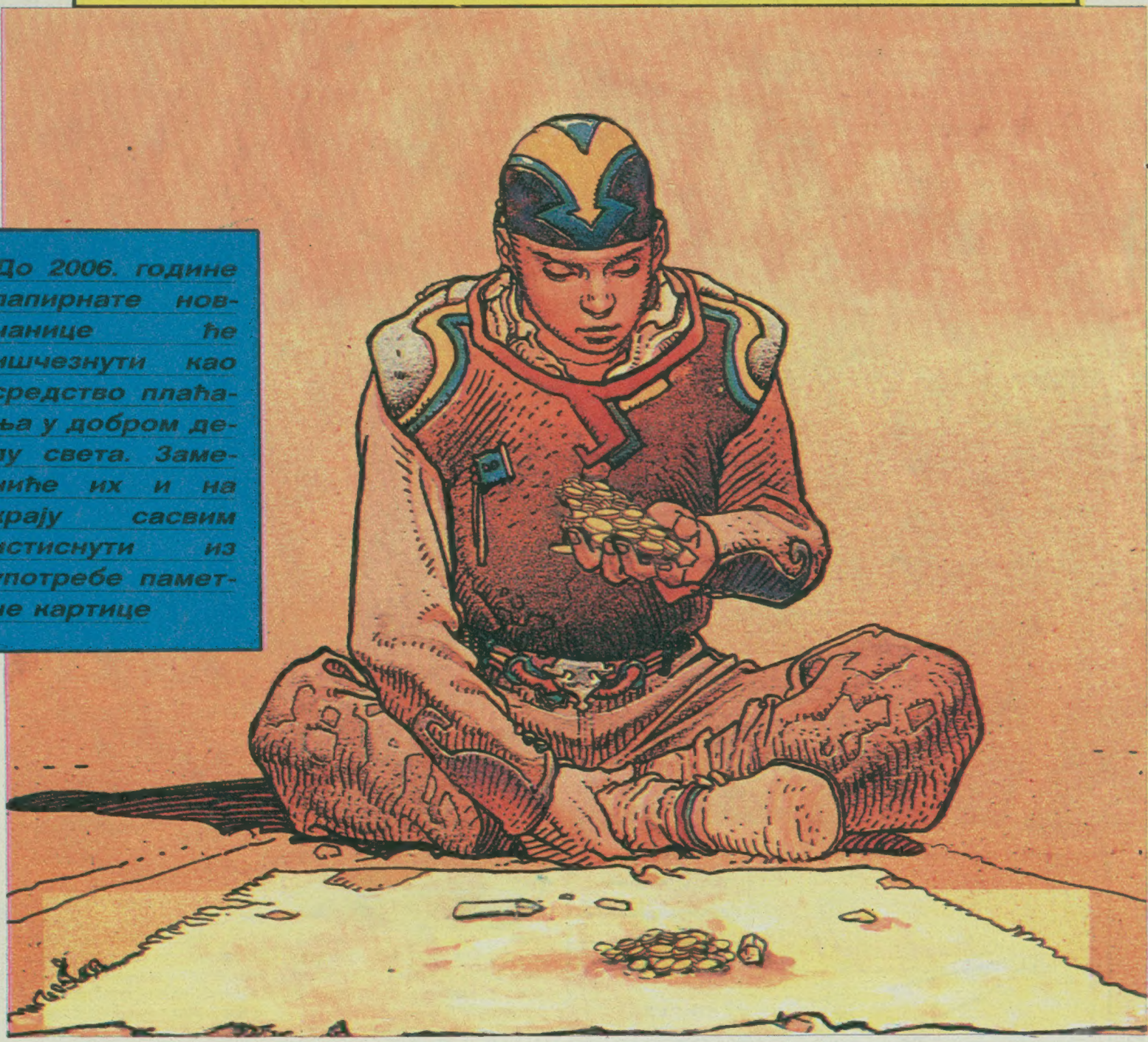

Хладно је, вече, година 2006, чекате на ред пред касом у апотеци која се налази у сумњивом делу града. Нервозно опипавате кредитну картицу помало забринути због цене лекова које сте купили. Кад би бар постојао читач картица...

Човек испред вас привлачи вам пажњу. Разметљиво маше једном од оних „суперпаметних картица" са екранчићем на једном и минијатурном тастатуром на другом крају. Европљанин, највероватније Немац, с обзиром на то да је Немачка једна од земаља у којима је ова картица најраспрострањенија. Ваш поглед се задржава на њему, а он, као да је то и очекивао, почиње да вам објашњава како ће ова картица, која је у ствари и рачунар, у скоријој будућности заменити новац.

ватније. Те суперкартице су згодне при промени валуте, да не говоримо о томе да замењују личне карте и пасоше. „Картице су укинуле државне границе" кажу.

Али, примећујете да се странац понаша недопустиво слободно. Осмехује се апотекару и ни најмање се не труди да сакрије број који укуцава у компјутер крај касе.

Збуњени сте. Зар не зна на шта су све људи спремни само да би се домогли тог броја? Истина, у том тренутку нико не обраћа пажњу на њега, али новине су пуне чланака о „хакерима", о томе како покушавају да заподену разговор, да се спријатеље, да вас обману, заведу – било шта, само да вас наведу да одате шифру ваше картице.

Зато, уосталом, и идете у куповину баш у овом делу града, ту вас нико не познаје... Крај јесте опасан, али само уколико сте довољно луди да носите бунду или златан накит. Новац се више не краде јер га више нико и не носи са собом. Права опасност вреба иза насмејаних лица...

Шпијунирање искључено

Још за нашег живота или, тачније, највероватније кроз петнаест година новац више неће постојати у добром делу света, бар не у данашњем облику. Замениће га и на крају сасвим избацити из употребе такозване паметне картице.

Паметна картица се на први поглед не разликује много од пластичних кредитних као што су, рецимо, „Виза" или „Американ експрес". Разлика је, међутим, у томе што је паметна картица незнатно дебља и што се у њеној унутрашњости налазе, обложени истом нарочитом смолом која војне сателитске чипове штити од шпијунирања, микрокомпјутери и дигиталне меморије. Картица је, уз то, телефонски прикључена и на светску телекомуникацијску мрежу.

Свака паметна картица има лични број (енгл. personal identification number). Али, за разлику од банкарских картица код којих је лични број искључиво број текућег рачуна, паметна картица „памти" и у силиконском мозгу чува стање рачуна и у сваком тренутку омогућава власнику увид у њега.

Предсказани рок од петнаест година, колико ће још бити потребно да паметне картице овладају светом, није узет насумице. Ради се о статистичком прорачуну Американца Џерома Свигалса, индустријског саветника и издавача билтена „Паметне картице и коментари". Свигалс каже: „Било је потребно да прође петнаест година, од 1965. до 1980, да би водеће компаније које издају кредитне картице прихватиле магнетну траку (реч је о магнетном премазу на полеђини картице са кога се, кад се ова провуче кроз рачунар, читају подаци о власнику и стању његовог рачуна). Од 1980. до 1990. издато је милијарду и сто хиљада магнетних картица."

По Свигалсу, ради се о циклусу који траје 25 година: првих петнаест за овладавање технологијом, затим деценија током које се примена омасовљује. Што се нас тиче, ми се, по Свигалсу, тренутно налазимо при крају друге фазе, што ће рећи да би масовну употребу паметних картица могли да очекујемо 2006. „До 2006. године послови пребацивања новца ће се готово искључиво обављати помоћу паметних картица", гласи Свигалсово пророчанство.

Венчани поклони и колекционарски драгуљи

Стотине хиљада људи, углавном у Јапану и Европи, већ увелико користе паметне картице. Пример за то је енглеско острво Џерзи у Ламаншу. Тамошњи трговци су у потпуности прешли на ове картице чиме су туристе и себе ослободили гњаваже око промене валута.

У неким француским градовима картице се користе за читав низ комуналних услуга, рецимо као чланске карте за јавне библиотеке и базене. Компанија „Нисан" уз сваки нови аутомобил купцу издаје и паметну картицу. Ова у меморију похрањује не само податке о обавезним сервисима, него чак и отплаћене, односно неотплаћене рате кредита за кола.

На свим местима где се гледање телевизије плаћа, по аеродромима, хотелима, железничким и аутобуским станицама, Енглези већ извесно време, уместо да у аутомате убацују новац, користе паметне картице.

Паметне картице појавиле су се крајем седамдесетих година у Француској као резултат настојања да се мо-

БИСТРИЈЕ ОД ПРЕПАМЕТНИХ

Блиска рођака паметне картице је мемори-картица мада је, када је већ о сродству реч, мемори-картица најсроднија џепним рачунарима. Пред њом је, кажу, светла будућност.

Мемори-картица је дебља од обичне паметне или суперпаметне картице и има способност памћења података какву имају постојеће рачунарске дискете, с тим што у односу на њих има неке значајне предности. За разлику од такозваних хард дискета које су саставни део рачунара, мемори-картице могу да се носе у џепу. У том смислу оне су нека врста изузетно трајних и покретљивих направа за похрањивање података и софтвера (рачунарских програма).

Мемори-картице имају и дужи век трајања од паметних картица које се употребљавају једнократно. Паметне картице најчешће имају електронско пуњење које се поступно смањује са сваком употребом. Кад се пуњење истроши, картица се баца. Насупрот томе, век мемори-картице почива на батеријама чија је трајност одређена капацитетом меморије и креће се од две до пет година.

Могуће примене мемори-картица практично су неограничене. Фабрике су, рецимо, као створене за њих. „Замислите аутоматски струг. Могли бисмо да на картице похранимо програм рада струга. Кад струг избаци жељени број машинских делова одређене врсте, само заменимо картицу и пребацујемо га на нови програм", каже Јан Ирвинг, шеф продаје фирме „Мексел".

У изгледу су и нешто егзотичније примене. С обзиром на то да по брзини обраде података мемори-картице држе једно од првих места на свету, ова њихова особина могла би добро да дође на аутомобилским тркама. Подаци забележени на стази могли би да се приликом сваког заустављања у боксу истог часа очитавају указујући механичарима на део мотора, трапа или каросерије који треба да се дотера или замени.

Једина озбиљна мана мемори-картица за сада је њихова цена. Оне савршеније коштају и до две хиљаде долара.

дернизује државна телефонска служба. Захваљујући њима, Французи су избегли поприличне трошкове око прикупљања кованог новца из јавних говорница. Истој технологији од тада су прибегле и ПТТ службе Јапана и великог броја западноевропских земаља.

Многе радње, самопослуге и робне куће у Јапану уместо поклона у роби или новцу, муштеријама које при куповини премаше одређени износ поклањају живописно дизајниране телефонске картице. У овој земљи паметне ПТТ картице често служе и као венчани поклони и то пригодног изгледа: са фотографијом срећног пара на предњој страни. Створено је чак и колекционарско тржиште на коме се за ретке или по било чему другом изузетне примерке дају суме од којих се врти у глави.

Паметне картице јесу страховито бистре, али нипошто и најпаметније од своје врсте. Поред њих постоје и суперпаметне картице које су, у ствари, електронске направе за шифрирање. Њихова кључна предност у односу на обичне паметне картице је у томе што власник суперкартицу може да користи без обзира на то да ли трговац има компјутерски терминал или не.

Ауторизација (одобрење) уплате или исплате врши се посредством тастатуре на картици. Картица сама потврђује да ли власник располаже траженом сумом или не, избацујући при том број ауторизације на основу кога трговац касније извршава наплату, отприлике као да је реч о плаћању у чеку. Нема пара на рачуну у банци, нема одобрења.

Прве на реду: банке

ПТТ службе и самопослуге су тек почетак. На реду су банке за које готово сигурно може да се тврди да ће ускоро почети да издају паметне банкарске картице које неће служити само за обичне радње као што је сравњивање рачуна.

Велико занимање за примену паметних картица тренутно показује и америчка влада. (САД, иначе опасно заостају за Јапаном и Европом у погледу примене „бистрих" картица.) Америчко Министарство финансија недавно је спровело истраживање које је обухватило 34 различита програма примене паметних картица. Један број тих програма односи се на такозвано електронско преношење средстава.

При типичном електронском преносу новца користе се магнетне картице за које је потребна ауторизација на лицу места. Провера иде преко читача који је телефонским линијама повезан са централном банком података. Ове јесени у граду Дејтону у Охају креће пробни програм електронског преноса новца помоћу паметних картица. С об-

зиром да оне у себи носе све потребне податке, пренос средстава обављаће се без скупог и често спорог међуградског телефонирања.

... И тако, док чепркате по картицама у новчанику, стижете до касе. Апотекар узима паметну картицу вашег социјалног осигурања и упоређује лекове које сте узели са листом свих лекова које сте икада попили. Уколико вам изда лек на који сте алергични или на било који други начин угрози ваше здравље, кривицу ће сносити он. Зато врло пажљиво ишчитава ваш медицински досије.

Нешто касније, на другом месту, у видеотеци, пружате човеку за пултом паметну чланску картицу видео-клуба. Картица памти уместо вас све филмове које сте дотада гледали, као и ваше омиљене жанрове, режисере и филмске глумце спасавајући вас тако гњаваже да прелиставате списак наслова на три стотине страница. Нуди вам ужи избор од неколико наслова, одлучујете се за један.

Пружате картицу продавцу који овлаш баца поглед на дигитални приказ вашег лика који картица шаље на екран његовог компјутера. У ствари, нико не обраћа много пажње на лик са паметне картице. Шифра је једино важна. Надносите се над картицу у настојању да се заштитите од нежељених погледа трудећи се да не погрешите док на тастатури куцате бројеве. Врло је важно да не погрешите. После треће грешке картица се самоблокира, а то значи да бисте морали да је носите у банку да је тамо „откључају".

Срећом, не грешите и каса се отвара уз звекет. Питате се како то да та старудија још није завршила у старом гвожђу. Продавац мрзовољно баца поглед на фиоку и затим је затвара. Унутра се налази неколико новчаница. Радно време само што није истекло, а у каси су новчанице с којима ће неко нешто морати да учини. Газди се то ни најмање неће допасти...

– Него, да ли бисте узели нешто новца? – пита продавац незграпно држећи у руци неколико зелених новчаница.

– Даћемо вам их на попуст – каже.

Гледате у те папириће с благом неверицом. Заборавили сте када сте их последњи пут видели. Продавац с нестрпљењем ишчекује ваш одговор. „О, не, хвала вам", промуцате. Продавац не крије разочарење. Узимате касету и излазите у ледену ноћ. Још сте заокупљени мислима о оним хартијицама. Парчићи хартије којима се приписује некаква вредност само зато што на себи имају слику неког председника и одштампане бројеве. Чудне ли идеје...

Припремила ***М. Илић***

ЈАЈОЖДЕР

Доктор Фред Керн, хематолог са америчког универзитета Колорадо, био је не мало изненађен када је открио да један његов осамдесетосмогодишњи пацијент свакодневно поједе 25 јаја. Дотични Американац, чије име доктор није хтео да открије, а кога је особље кришом звало „јајождер", тврди да му се за последњих петнаест година није догодило да „прескочи" неки дан или поједе бар једно јаје мање или више. Кад је пацијенту урађена анализа крви, лекаре је зачудило да се његов холестерол креће у границама нормале. ■

НЕСАНИЦА

– Већ петнаест година нисам ока склопио, заборавио сам шта је то спавање, а ипак се одлично осећам – тврди Абдур Разак из Даке у Бангладешу. Овај четрдесетогодишњи службеник каже да су несанице почеле да га муче још 1975. године. У почетку је покушавао да заспи, а онда је дигао руке. – Додуше, моје ноћи су понекад дуге и тешке, али и поред тога ујутру се дижем одморан. У одличној сам кондицији и за сада ме здравље одлично служи – рекао је недавно Абдур новинарима часописа „Итефак!" ■

САМО ЗА ЗЕЛЕНООКЕ

Турска авио-компанија „Гринер", што заправо значи „зелени ваздух", из чисто рекламних разлога решила је да уведе посебан попуст за све путнице зелених очију. Злобници, међутим, тврде да се управа компаније намерно одлучила на овакав потез јер је унапред била сигурна да ће мало путница моћи да користи погодности. Наиме, попуст се односи само на унутрашњи саобраћај, а зна се да је већина Туркиња тамнопута и тамноока. ■

ШТА ЈЕ СА НАКЛОНОМ?

Шта се то догађа са широм света познатом балетском звездом Рудолфом Нурејевим, питају се његови обожаваоци. Недавно је отпуштен из балетског ансамбла веронске Арене. До прекида уговора дошло је због недоличног понашања уметника и према публици и према колегама.

Нервозни Нурејев, у току пробе балета „Смрт у Венецији", на опште запрепашћење присутних, шутнуо је у задњицу носиоца друге улоге. Неколико дана касније, после премијере, публика је, како и доликује, Нурејева наградила бурним аплаузом. Он је уместо наклоном „захвалио" једним прилично непристојним гестом.

Али, то није било све. Након протеста управе балета, Нурејев је као одговор упутио захтев за повећање ионако баснословног хонорара. То је превршило сваку меру и уследио је отказ. ■

СУВЕНИРИ ИЛИ НЕШТО ДРУГО?

Кад се у Белој кући приређују велики пријеми, пића и јела служе се у најфинијим сребрним посудама. Али, особље дебело размишља да ли и убудуће да пред високе званице износи фино и скупоцено сребро. Јер, после сваког банкета нестане поприличан број тањира, подметача, чинијица... Амбасадори, политичари, угледни уметници или индустријалци кришом их спусте у џеп и однесу кући као „сувенир", за успомену. ■

СВЕ МАОВЕ ЗНАЧКЕ

Ванг Антунг, педесетосмогодишњи столар из кинеског града Шенгду, одавно је страствени скупљач значака, али само оних са ликом Мао Цедунга. Пре неког времена Ванг је одлучио да своју кућу претвори у музеј и изложи целу збирку од 18.066 значака. Поред њих приказане су и бројне фотографије, црвене књижице, статуе, траке и ознаке које су носили припадници Црвених бригада. Колико има заинтересованих за ову музејску поставку, не зна се, али је извесно да месне власти нимало не хају за њу. ■

КИША НОВЧАНИЦА

Недавно је италијански град Мантову задесило јако невреме. Свима који су се затекли у самом центру града није падало на памет да се склоне, већ су трчали наокло не хајући за олују. Из чиста мира, са ветром су долетеле новчанице од 10 и 100 хиљада лира. Настала је права јурњава, а улов је био прилично уносан. Кад је киша новчаница престала, израчунато је да су „ловци" ухватили чак 25 милиона лира. Једино је остала загонетка ко је био необични добротвор. ■

Илустровао: Зоран Петканић Петко

DIK BROWNE

ХОГАР СТРАШНИ

© 1991 by King Features Syndicate, Inc. World rights reserved.

РУЧАК НА ВИСОКОЈ НОЗИ

КУХИЊА ИЗНАД ХИМАЛАЈА

Обратите пажњу: кафа у авиону није иста као она на Земљи. У авиону вода кључа на 90 степени, а тоалетни папир има прав угао

Није ни на врховима њујоршких облакодера. Није ни на врховима највиших светских телевизијских торњева у Торонту и Москви. Па, где се онда налази највиши и најпосећенији ресторан на свету?

У путничком авиону, наравно, где стотине хиљада људи свакодневно руча на висини од 10.000 метара изнад тла. Чак су и грчки богови волели да једу на врху Олимпа, на 3000 метара надморске висине, за који су људи, у оно време, веровали да је сам рај.

Само, од божанског осећаја, током јела, у авиону због дрмусања нема ни говора. Што је дозвољено Зевсу, није обичном смртнику.

Топла храна у авиону: нимало једноставан задатак за кувваре, посаду авиона, путнике и инжењере. Дуги интерконтинентални летови са целим батаљоном путника у летелици захтевају гомилу намирница и прилично замршену кулинарску технологију на високом нивоу. Нема ни говора да се кафа подгрева на решоима попут оних у кући. Опрема у кухињама авиона мора строго да испуњава услове безбедности. Истини за вољу, постоје и пећи, и бојлери и машине за сладолед, али то су посебни уређаји који морају да прођу вишеструке провере пре него што добију дозволу за употребу на висини од 10.000 метара.

Летеће рерне

Ако неко мисли да је у питању претеривање, вратићемо се у 1980. годину на аеродром у Ријаду. Писти се приближавао џамбо-џет „локид L-1011" са 300 ходочасника који су путовали у Меку. Један од њих је, на своју руку, понео плински примус и пред слетање подгревао чај. Изненада се авион затресао, примус се преврнуо и избио је пожар. Летелица се, ипак, нормално спустила и ватрогасци су дошли до ње. Али, врата нису могла да се отворе. У авиону је изгорело свих 300 путника.

Колико су пожари у авионима смртоносни, показују и неки други случајеви. „Боинг 707" бразилске компаније „Вариг" срећно се спустио 1973. на париски аеродром

након што је у клозету избила ватра. Пламен се тако брзо проширио да су од дима и ватре живот изгубила 124 путника који нису били довољно брзи да изађу из летелице.

Одавно је познато да се при градњи путничких авиона употребљавају лагане пластичне масе. То што су лагане омогућава да се направи летелица са што мањом тежином, а то значи и јефтинија. Али, мало је познато да те пластичне масе, од којих су направљени украсни зидови путничке кабине, горе страховито брзо. При томе развијају високу температуру, а свако ко је видео како пластика гори зна да је нуспроизвод и густ дим, а то су, заправо, отровни гасови – угљен-моноксид, на пример. Ти гасови изазивају слепило и губитак оријентације, па онемогућавају посади и путницима да се извуку из трупа авиона у критичним тренуцима. У принципу, сви који не изађу довољно брзо из запаљеног авиона у њему заувек и остану.

Дакле, путници се данас возе у правим летећим рернама и посада мора строго да води рачуна да се не укључе. Зато, опрезно са кувањем у авиону!

Осим што мора да испуњава услове сигурности, кухиња у авиону мора бити – лагана. Сав прибор за јело начињен је од пластике, чаше, виљушке, ножеви, кашике и кашичице, шоље и шољице... Јер, када се у лагане фрижидере и нарочите контејнере натовари храна, кухињски одељак једног џамбо-џета мери се тонама. Овај тежак терет мора бити причвршћен за костур авиона како се не би котрљао током турбуленције и јаких убрзања при полетању и слетању. Грађа летелице је на месту где је кухиња посебно ојачана. Сви покретни делови кухиње, као што су фиоке и вратанца, морају бити осигурани нарочитим бравама. Сви који су летели авионом свакако су приметили да у тренутку када пилоти извуку флапсове и точкове за слетање, стјуарди и стјуардесе у путничкој кабини почињу ужурбано да раде у авионској кухињи трудећи се да сва колица и остале покретне предмете некако причврсте да се не би разлетели на све стране у тренутку када авион дотакне писту и почне да кочи.

У „летећим" кухињама се, практично, ништа не кува, већ се само подгрева оно што је скувано на Земљи. То је, наравно, безбедније, а и оставља више времена посади да се посвети путницима. Трéба, наиме, знати да основни задатак стјуардеса у авиону није служење хране и пића већ брига о безбедности путника. Келнерске услуге стјуарда и стјуардеса су у свим светским авио-компанијама на другом месту.

Храна за батаљон путника

На пример, у авионима највеће немачке авио-компаније „Луфтханза" сва јела на интерконтиненталним авионима доносе се у авион охлађена или смрзнута и спакована у посебне контејнере. Уз сваки

Сицилијанска одбрана
Аустралија, 1965.
Самптер – Кинг

1. e4 c5 2. Sf3 Sc6 3. d4 cd4 4. Sd4 e6 5. Sc3 Dc7 6. Le2 a6 7. 0–0 b5 8. Kh1 Sf6 9. f4 b4 10. e5 bc3 11. ef6 cb2 12. fg7 ba1D (трећа дама!) 13. gh8D (четврта дама!) Da2 14. Dh7 a5 15. h4 a4 16. h5 a3 17. h6 Db1 18. Dg8 a2 19. h7 a1D (пета дама!) 20. h8D (шеста дама!) Db4 21. Le3 Sd4 22. Ld4 Daa3 23. Lh5 d5 24. f5 La6 25. fe6 0–0–0 26. Tf7 Dca5 27. c3 (Одбрана, јер је црни претио да држи вечни шах после измене дама на e1) 27. ... Dd6 28. Lg4 Te8 29. e7 Kb8 30. ef8D (седма дама!) Црни предаје. Овакав сабор шаховских краљица – дама до сада није виђен на шаховској табли!

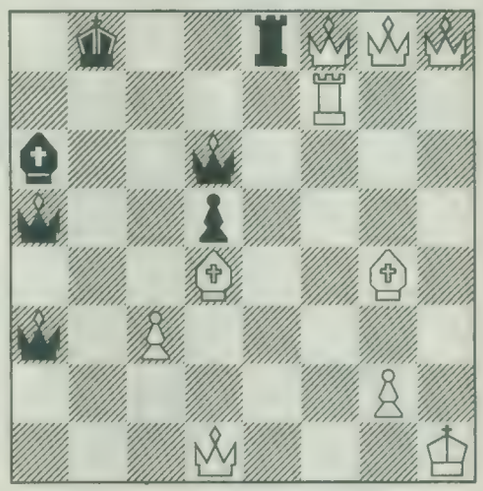

Завршна позиција заслужује дијаграм:

САБОР КРАЉИЦА

Сан сваког пешака на шаховској табли је да постане краљица. То је често тема карикатуриста који цртају захукталог пешака како језди преко црно-белих поља трудећи се да стигне до последњег, изводног, како би био претворен или како шахисти кажу, „промовисан" у неку јачу фигуру, обично краљицу. То полази за руком обично по једном пешаку из сваког, белог и црног табора. Тако се у шаховском друштву у исто време налазе заједно четири краљице. Пет би већ био рекорд. Да ли је могуће да их буде и више: шест, седам? Сваки шахиста би сумњичаво вртео главом све док не би видео такву партију. Управо таква партија одиграна је у далекој Аустралији. Биће занимљиво да се та партија види на шаховској табли.

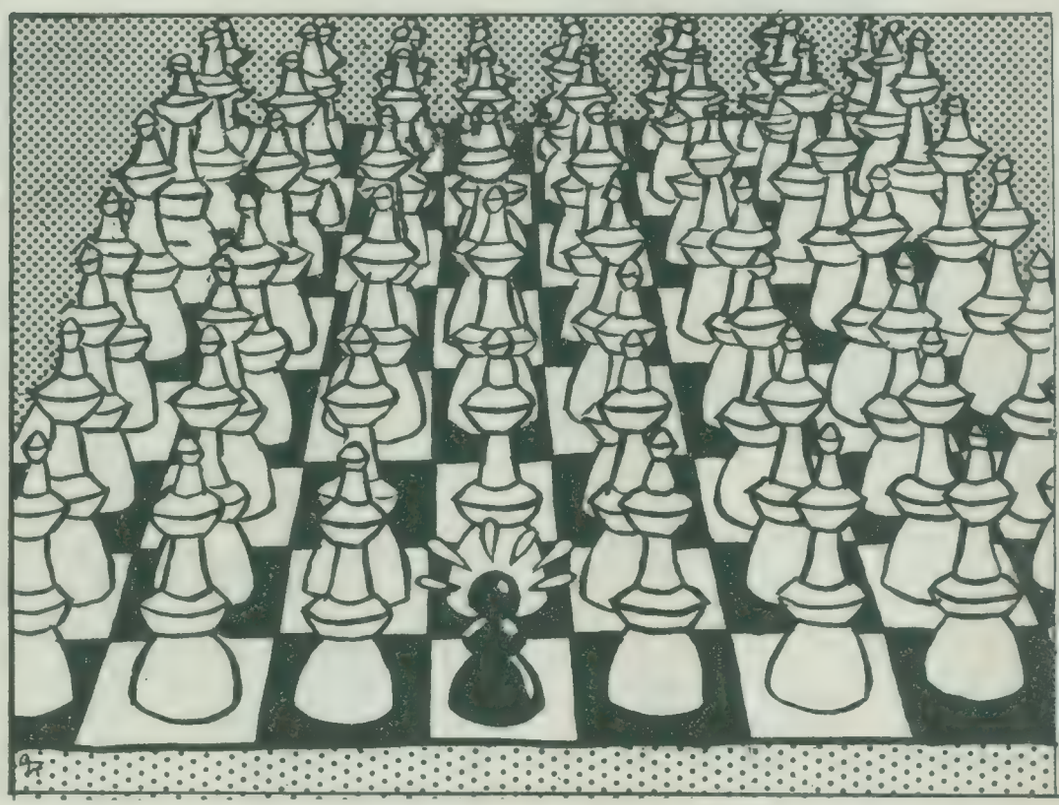

контејнер приложено је упутство колико минута треба подгревати одређено јело да би изгледало као – тек скувано! Подгрева се, наравно, у нарочитим рернама, у авиону за време лета. У „боингу 747" постоје чак четири кухиње са по 18 електричних рерни у свакој, с тим да у сваку могу да стану 32 порције. Укупно 576 оброка за батаљон путника!

Занимљиво је да се у авио-кухињама сви кулинарски послови завршавају далеко брже него на земљи. На пример, машине за прављење топле кафе имају снагу од 5000 вати (као јача термоакумулациона пећ!) тако да више личе на електричне централе него на апарат за домаћинство.

На дугим ноћним прекоокеанским летовима уморни путници често сами одлазе до кухиње и траже шољицу кафе или осмех стјуардесе. Ретки примећују брзину којом добијају кафу, али они са истанчанијим укусом свакако ће имати примедбе на арому омиљеног црног напитка. Такве љубитеље кафе ваља подсетити да је у авиону снижен притисак ваздуха. Због тога вода у авио-кухињама кључа на 90 степени Целзијуса, па је кафа врло брзо готова. Али, због тога и њен укус није баш као на Земљи, а кулинарски стручњаци широм света већ годинама се муче како би кафа скувана на 90 степени била иста као и она која је припремљена на 100 степени.

Александар Павић

ИГРА НАСЛЕПО

Безброј је могућности за такмичење у шаху. Може, рецимо, да се игра завезаних очију, дакле, наслепо. То би одговарало шахисти без шаховске табле у соби, на крошњи дрвета или на неком другом месту где би био изолован и одатле диктирао потезе.

Ипак, друго је ако се организује прави турнир са свим шаховским реквизитима и доступан јавности, а да при томе шахисти буду, помало, у положају глумаца. То је учињено 1989. године у Женеви када је организован једнокружни турнир младих шаховских мајстора којима су биле – везане очи!

Дакле, то је био прави шаховски турнир у коме су се сви борили наслепо пред очима публике коју нису занимали само догађаји на табли – већ и држање шаховских мајстора!

Приказана игра, иако се играло у необичним, јединственим условима, у савременом шаху, била је на висини – само са једним грубим превидом фигуре. При томе је страдала једна цела краљица!

Три играча су поделила прво место: Фиорамонти, Гобе и Ланденберке са по 3,5 поена.

Ево како је један од победника освојио поен без (обостраног) гледања на таблу.

РЕТИЈЕВО ОТВАРАЊЕ
Фиорамонти – Гејзер
Женева, 1989.

1. Sf3 d5 2. c4 dc4 3. Da4 Sc6 4. Se5 Ld7 5. Sd7 Dd7 6. Dc4 Sf6 7. e3 e5 8. Le2 Ld6 9. d3 0–0–0 10. Sd2 h5 11. a3 Sg4 12. h3 Sh6 13. b4 f5 14. Lb2 f4 15. 0–0–0 fe3 16. fe3 Sf5 17. Sf1 Tdf8 18. g4! Sh6 19. gh5 Tf2 20. Td2 Thf8 21. Sg3 Tg2 22. Se4 Se7 23. Sd6 Dd6 24. De4 Tff2 25. Lf3 Td2 26. Lg2 Dd3 27. Dd3 Td3 28. Te1! (Сада падају пешаци на e5 и g7 као зрео плод) 28. ... Shf5 29. Le4 Te3 30. Lf5 Sf5 31. Te3 Se3 32. Le5 Sf5

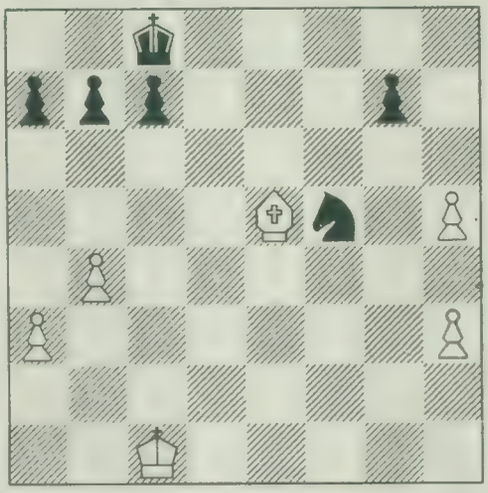

33. Lg7 Црни предаје јер је h пешак бржи од коња.

ЗАПИСАН НЕМОГУЋ ПОТЕЗ

Са Првог светског купа у шаху остало је много запамћених позиција. Једна је са велемајсторског турнира у Ротердаму, 1989. године, која је приказана на дијаграму. Она је настала после шесточасовне игре у часу прекида у партији Елвест – Љубојевић. На потезу је био бели (Елвест) коме је слободан пешак „С" обезбеђивао победу. Уморан од игре Елвест је видео да му потез 62. Tc7 – h7 доноси победу, али је заборавио да је водич белих фигура и зато је записао тајни потез 62. Tf2 – a2.

Док је коверат чувао главни судија Герт Гејсен, Љубојевић је, пошто је видео да је изгубљен, изјавио да предаје партију.

Кад је Гејсен отворио коверат да би се потписали формулари, постављена је позиција, као на дијаграму, али се на велико изненађење и ужас Елвеста испоставило да је ковертиран немогућ потез – 62. Tf2 – a2. Очигледно је да бели топ ни на који начин не може да стигне до поља a2.

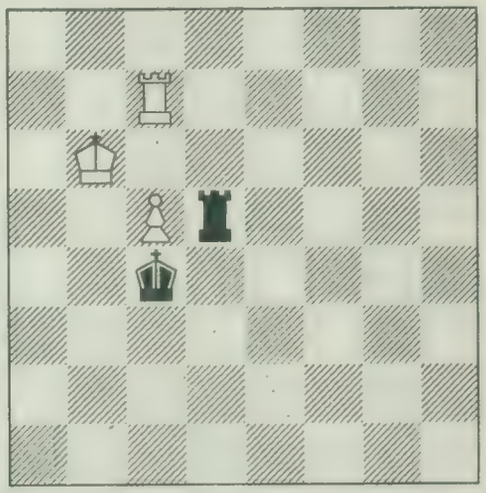

Из записаног потеза јасно је било шта је Елвест желео да напише (62. Tc7 – h7), као и због чега је учинио ненамерну омашку. По шаховским правилима судија би сада био дужан да донесе одлуку. Но, невољу је решио сам Љубојевић који је одмах пошто је грешка у потезу ковертираног потеза установљена, потписао формулар у знак предаје и честитао победу велемајстору Јану Елвесту, водичу белих фигура.

Спортски лист „Спортске новости" из Загреба доделио је Љубојевићу за овај тест награду за фер-плеј у 1989. години.

Славко В. Ломазет

Илустровао: Растко Тирић

ЛУЦКАСТИ МИЛИЈАРДЕР ИЛИ ОЗБИЉАН НАУЧНИК?

СОБА С ПОГЛЕДОМ У МОРЕ

Џон Пери, власник џиновског новинског концерна и конструктор подморница, једног дана продао је све своје богатство и купио острво у Карипском мору где се потпуно посветио подводном свету и проналажењу новог горива

Ли Стокинг Ајланд, минијатурно острво од 8 km², 600 километара југоисточно од Флориде, усред коралног Бахамског архипелага. Ту је Џон Пери уредио свој приватни рај. Он сам изгледа као морски хипик: дуга коврџава коса на затиљку, избледеле фармерке и мајица, изношене сандале. Ко би рекао да је Пери педесетих година у Палм Бичу учио војвоткињу од Виндзора да игра твист и био близак пријатељ будућег председника Џона Кенедија?

– Ја волим море и то је све – има обичај да каже овај шездесеттрогодишњи особењак који је најсрећнији кад се повуче на дно мора, близу обале свог острва, на дубину од 10 метара, где се налази његова подводна викендица „Хабитат". Кад се удобно смести у ову оазу, у којој има чак и клима уређаје, Џон Пери ужива у нестварним призорима подводног света и слуша омиљене касете: Брамса, Бетовена и – Хари Белафонтеа. Наравно, у савршеној самоћи.

Изашао из „Династије"

Џон потиче из породице познатог америчког издавача што му је омогућило да уочи Другог светског рата води лагодан и растрошан живот златне младежи из високог друштва. То му, међутим, нимало није сметало да са успехом заврши студије економије на Јелу и Харварду. Године 1942. пилот је у Ваздухопловним снагама САД које се боре на Пацифику, а кад се рат завршио Пери наслеђује очево царство: двадесет недељних и дневних листова, радио-станице, кабловску телевизију на Флориди, компанију за купопродају некретнина. Двадесет година касније, 1965. он све то продаје за милијарду и по долара и купује Ли Стокинг Ајланд где ће 1984. основати Центар за морска истраживања Кариба. Од тог тренутка Џон Пери је све своје богатство и време посветио искључиво подводном свету мора. Његова авантура почела је, у ствари, много раније.

Подморница јури атомску бомбу

Још 1956. године Пери је у својој гаражи покушао да направи своју прву подморницу, са два седишта. Међутим, скаламерија од дрвета и пластике није преживела зарањавање. Други Перијев покушај био је много озбиљнији. Толико озбиљан да је његов „Кубмарин", направљен од челика, Америчка морнарица ангажовала 1966. да тражи хидрогенску бомбу коју је један амерички авион грешком испустио у Средоземно море. Од тога часа Пери је постао прво име међу конструкторима малих подморница.

У међувремену је конструисао нову справу „Хидролаб", кесонску просторију од челика за подводне радове с округлим бродским окнима, која је истраживачима обезбеђивала да под водом проведу више дана радећи под нормалним притиском. После пуних 20 година поштеног рада у мору око Антилских острва „Хидролаб" је недавно добио почасно место у Смитсонијан музеју у Вашингтону.

Негде од 1968. управо захваљујући „Хидролабу", Пери је почео да се занима за алтернативне изворе енергије. Да би свој подводни кесон снабдевао струјом, користио је батерију која је радила на нарочито гориво, употребљено за прва путовања у васиону. Била је то посебна мешавина водоника, који у себи крије високу енергију, са кисеоником, која је ослобађала електрицитет. Од тада па до данас Пери је уложио око 250 милиона долара у свој пројекат „Сифјул" који има за циљ да класична, фосилна горива замени алтернативним енергијама као што су сунце, вода, ветар.

Малобројни посетиоци који, искључиво са посебном дозволом власника, могу да стигну на Ли Стокинг Ајланд, изненаде се кад у оближњој долини угледају крила ветрењаче која једним делом снабдева острво електричном енергијом, док се мало даље то постиже уз помоћ 40 m² сунчаних колектора са фото-галванским елементима који Сунчеву енергију претварају у електричну струју с одличним коефицијентом искоришћавања од 14 одсто. Острву је осим струје потребна и слатка вода које овде нема, па се добија филтрирањем морске воде што је поступак који захтева велику потрошњу електричне енергије. Бери је добија из Сунчеве енергије а део који преради у најтоплије месеце заледи да би га топио и користио у хладније дане.

Угљен-диоксид из САД

За Џона Перија нема никакве сумње – водоник је гориво будућности. Лако се превози, не загађује околину и због свега тога сигурно ће заменити фосилна горива (угаљ, нафта, природни гас) која ослобађају угљен-диоксид и тиме доприносе стварању ефекта стаклене баште који гуши нашу планету. Добијање водоника заузима главно место у пројекту „Сифјул", а највећи напредак постигнут је недавно кад је Пери набавио из Белгије електролизер неопходан за његово добијање. Пери исто тако производи и метанол, гориво од водоника који комбинује са угљен-диоксидом (увози га са континента!) и на тај начин, помоћу генератора, снабдева острво делом електричне енергије.

„Сифјул", међутим, нимало није умањио Перијево занимање за подводни живи свет. Како је просто опседнут озонским рупама у атмосфери, бацио се да истражује какве су последице појачаног деловања ултравиолетних Сунчевих зрака на планктон. Опити у лабораторији показали су да их слој воде дебео један метар потпуно пречисти. Али, кад су испитивања поновљена у природној средини, на отвореном мору, експерименти су довели до сасвим другачијег закључка.

– Уронили смо на дубину од три метра цевчице од кварца с узорцима ДНК, материје од које су састављени наши гени, и утврдили да их ултравиолетни зраци оштећују – каже Џон Пери. – Можда ту своју улогу игра одбијање светлости од узбуркане површине. Ипак, засад је то само претпоставка.

Слатководне рибе у сланом мору

Гајење „домаћих животиња" заузима важно место у раду мале научне колоније на Ли Стокинг Ајланду. Главна за то је Џенис Вајт која, између осталог, води рачуна о базенима у којима се гаји афричка риба тилапија позната по томе што икру, у време инкубације, држи у устима а размножава се филмском брзином. Ову

слатководну врсту овде гаје у сланој морској води.

– За седам дана младунци се потпуно навикну на слану воду – објашњава Џенис. – Успели смо такође да помоћу хормона женке претварамо у мужјаке јер ови брже расту и са шест месеци већ су спремни за трпезу. – На дну мора, близу обала острва Џона Перија, подигнуто је и луксузно „обданиште" за угрожене пужеве: истраживачи његовог Центра одгајају у ограђеним „торовима" џиновске пужеве са циљем да обнове

Џон Пери је лично направио план за „Хабитат", своју подводну викендицу. Она се налази на дубини од 10 метара, поред Ли Стокинг Ајланда, његовог приватног острва у Бахамском архипелагу. Соба има светло и еркондишн захваљујући батерији која се напаја горивом на бази водоника. Да би стигао у своје склониште, Пери улази у подморницу, а у собицу се убацује помоћу кесонске коморе постављене у поду. Видите га како се одмара слушајући Брамса, Бетовена или Хари Белафонтеа.

популацију ових мекушаца који су тако рећи истребљени немилосрдном пљачком подводних риболоваца. Од времена Кристифора Колумба њихове су љуштуре на цени и данас их има свуда по свету, свуда сем у њиховој постојбини где су десетковани.

Смарагднозелене воде око Бахама крију многа чуда која непрекидно изазивају радозналост биолога и геолога. Такве су, рецимо, скулптуре високе два метра откривене у водама око острва Ли Стокинг. Ово камење састављено од финих слојева кречњака у ствари је настало од плавих алги, првих сложених организама који су се појавили на Земљи. Необичне скулптуре утолико су занимљивије што поседују зачуђујуће својство да упијају огромне количине угљен-диоксида из атмосфере!

– Имају више милијарди година – објашњава Пери – и најстарије су грађевине на нашој планети. Откриће џиновских наноса подстакло је групу истраживача да започне испитивања која ће омогућити да се сазна нешто више о кречњачким творевинама у океанима.

●●●

Џон Пери гледа у море. И не жали ни за чим. Чак ни за раскошном вилом у Палм Бичу с тениским тереном и базеном коју је за 30 милиона долара продао тенисеру Ивану Лендлу. Можда више воли да размишља о плавим грађевинама. Или о балету у боји који у овом тренутку само за њега плеше јато тропских риба на дубини од 10 метара. Уз Брамсову симфонију...

Неки су можда раније мислили за њега да је симпатичан али луцкаст милијардер, међутим, данас научни свет признаје Џону Перију да се у његовом центру истражује врло стручно и врло – успешно.

Припремила ***В. Милићевић***

Жуту подморницу за три члана „PC 14" Пери је конструисао 1970. године. Сада је преуређена тако да ради на синтетичко гориво фјул (мешавину водоника и кисеоника) тако да уместо два може пуних 6 часова да остане испод воде.

ЖИВОТ ПИШЕ ДРАМЕ

УБИО ЛАВА

У мирном граду завладала је паника. Из циркуса „Колосеум" побегао је цар свих животиња. Сви месни ловци побегли су главом без обзира, а Радош Мићковић Љака дуго није хтео да поверује да је лав заиста утекао...

Тиху ноћ вароши под Румијом покаткад би нарушио лавеж. Испрекидан па онда хорски, различитих октава. Те ноћи – био је почетак јула 1971 – пси нису лајали на Месец који се стидљиво појављивао изнад планина. На њега су већ навикли и увек је био поприлично далеко и високо да би озбиљније могао да им угрози територију. Служио им је, као уосталом и свим псима планете, за забаву и разбијање ноћне доколице.

Ове ноћи лајали су некако другачије. Најмање из потребе за игром. Око девет сати увече су заћутали. Само се понегде чуло тихо цвиљење.

Први пут откако постоји град на овом простору чула се рика цара свих животиња. Громогласна и отегнута. Месец је и даље, бар на изглед безбрижан, пловио небом начичканим звездама.

Звуци непознати овом крају извијали су се из центра града, с пољане надомак дворца Краља Николе, првог и јединог црногорског краља. Велика шатра интернационалног циркуса „Колосеум" разапета је дан раније. Из шкрипавих мегафона грађанство је целог дана позивано да види чудо невиђено: два лава и три лавице. А сви умиљати и опасни. Ко не дође на вечерашњу представу, пропустиће јединствену прилику да уживо види цара свих животиња.

Врата су се отворила

И шатра је била испуњена до последње столице. Било је узбудљиво лепо. Лавови су слушали бркатог дугајлију с огромним бичем који је непрестано пуцкетао. Понекад би се накострешили, подигли реп и зарежали. Пуцањ бича би их брзо примирио. Деца су гласно исказивала радост, а родитељи, у готово неприметној дрхтавици, покушавали да остану озбиљни. А месец је и даље, на сасвим безбедној удаљености, безбрижно хитао неким новим просторима.

Кад су угасла светла испод шатре, лавови су, поприлично нервозни, отпраћени до својих кавеза. Халапљиво су посркали воду из огромних лавора ишчекујући да ће, за награду, добити још неку коску. Тако су навикнути откад су први пут упознали песак арене и пуцањ бича.

Ко зна због чега, овога пута је хранилац каснио, а глад – посебно лавља – за то је ретко када налазила олакшавајуће околности.

У једном тренутку, чешући се о решетке кавеза, лавица је додирнула и врата која су се, уз тихо цвиљење, отворила. Сасвим лагано, и неповерљиво, лавица је протурила главу напоље и затим се, попут мачке, извукла. За њом и остали.

Не знајући куд ће с изненада стеченом слободом, лавови су се у прво време бучно мували по циркусу. Таман толико да их запослени у њему примете.

– Лавови! Лавови су утекли из кавеза! – гласан, пун стрепње шапат, протрчао је испод шатре.

– Најприбранији је био Ото Домански, Пољак, акробата, дресер и жонглер. Хитро је дограбио дебелу батину и отрчао према кавезима. Остали су, улудо покушавајући да сакрију страх, опколили циркус. Као, да не дозволе лавовима да помере границе своје неочекивано дароване слободе.

Познајући лавове са којима је почео да ради док су били сасвим безазлени мачићи, Ото Домански је – батином и виком – успео да их врати тамо где им је судбински, за цео живот, одређено место.

Све сем једног. И то највећег и најопаснијег. А месец се и даље заводљиво и кочоперно смешио.

Пресуда је пала

Тешко се сналазећи у сасвим непознатој околини, лав се запутио према мору. Ваљда га је привукло једнолично ударање таласа о пешчану обалу. Двоје заљубљених, скривени од погледа радозналаца, управо су једно другом шапутали „те три слатке нежне речи" кад се поред њих појавила слика са самог дна пакла. Лав.

Она је, после су то сазнали дежурни љубопитљивци, истог трена пала у несвест, а он – Ромео наших дана – брзо и неустрашиво побегао у море. Као, лавови не воле воду, бар не кад је слана.

Поред обале се затекла и једна задоцнела жена. Видевши цара свих живо̀тиња ту где му није место, (не)свесно је завриштала и дала се у безглав бег.

Ни лав, изгледа, није био баш срца јуначкога. И он је подвио реп и затрчао се према најближој шуми – парку дворца Николе I Петровића.

Паника се из циркуса брзо пренела на целу варош. Град се узбунио. Људи

УСРЕД БАРА

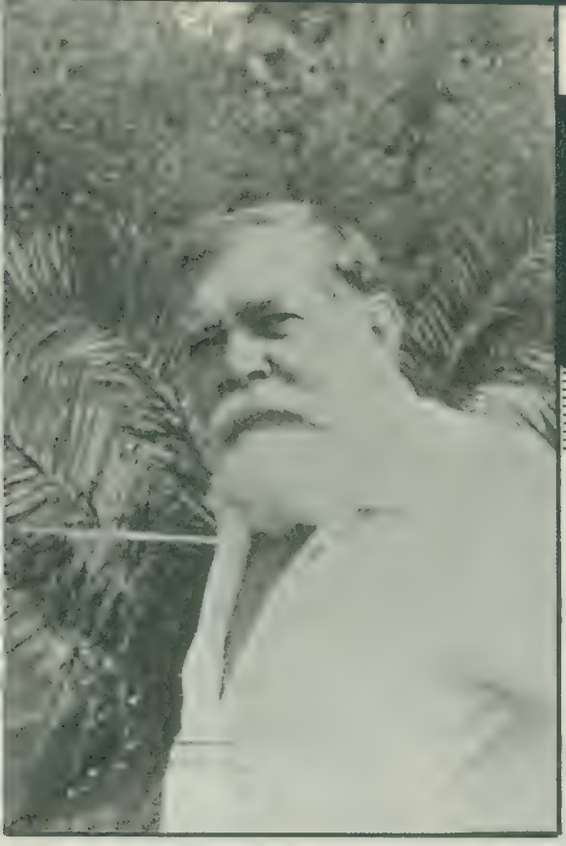

(Фото: Југофото – Бар)

Радомир Мићковић Ћака: једини Југословен који је у Југославији, у правом сафарију, убио цара свих животиња.

су побегли кућама, двапут окрећући кључ у брави и, несвесно, гасећи светла. Као да лавови својим цунглама шетају и грицкају само уз помоћ светиљки.

Очајан, Ото Домански је јурцао тамо-амо дозивајући свог домаћопређашњег љубимца. Изгледа да љубав није била обострана јер се лав ниједном није одазвао. Чак ни тихим режањем.

Око шатре већ се окупило неколико најхрабријих Барана. И момци у плавом су пристигли. Гласно су, и углавном различито, расправљали како да спасу град од изненадне и врло опасне напасти.

Скрхан од надошле немоћи, Пољак је на крају пристао да људи убију лава.

Соли за под реп

Сада је настала потрага друге врсте. Ко да убије цара свих животиња кад су у овом крају ловци гањали једино лисице и зечеве? Лав је ипак мало крупнија зверка, а и није увек склон бежању.

Забринути за безбедност и сигурност поверених им становника Бара, милиционери су се дали у потеру за ловцима. И брзо су их, како то и приличи њиховој служби, нашли. Сви су, углас, рекли да ће за трен средити тог лава, уосталом, он је онај обичан, из циркуса, само да оду до куће по оружје. И отишли су, сви. Ниједан се, међутим, није вратио.

Последња, у том тренутку и једина, шанса био је Радош Мићковић звани Ћака. Убедљиво најбољи ловац у крају и изузетан љубитељ и познавалац свакојаких представника животињског рода. Истина, о лавовима је знао само из ловачких прича белосветских ловаца, али...

Једва су га нашли у ресторану хотела „Агава". Седео је с друштвом у бескрајним причама о животињама. Када га је милиционер званично известио да је из кавеза побегао лав и да постоји велика опасност да некога растргне и да спас лежи једино у његовом, Ћакином, оку и кажипрсту, Радош Мићковић се насмејао.

– Не падам ја више на такве подвале! – одмахнуо је руком и наставио започету причу о победи свог петла у двобоју с комшијиним.

– Части ми, Ћака, побегао лав! – био је упоран момак у плавом.

– Иди па му метни соли испод репа, можда ће тако побећи у своју Африку а мене оставите да попијем ово пиће.

Ловца Ћаку на крају су ипак

Илустровао: Брана Јовановић

убедили да је један посве озбиљан лав најозбиљније запретио безбедности и сигурности грађана Бара.

Два мајушна Месеца

Ловац Љака је отрчао до куће по своју двоцевку, напунио је сачмом четворком (оном за зечеве јер је једино њу тада имао), одвезао свог верног пса Кеца и кренуо у потеру за лавом.

Поноћ се управо огласила с торња оближње цркве.

Испред ограде дворца краља Николе, где се сада налази Завичајни музеј, окупило се неколико најхрабријих посматрача. Љака им је само махнуо руком и, пажљиво се осврћући на све стране, закорачио у парк, иначе препун егзотичног биља с многим стаблима пристиглим из далеке Африке.

Пас звани Кец – ваљда једини пас у том крају, па „и шире", коме је власник пломбирао два зуба – храбро је почео да њуши околину. За њим ловац с набијеном двоцевком, корак по корак. А горе Месец, и даље незаинтересован за овоземаљска збивања.

Кад су већ зашли међу граната стабла у парку, Кец је одједном застао, повио предњу шапу у ваздуху, а онда уз кратко кевтање полетео напред, према великом плутином дрвету, ваљда једином у целој Црној Гори.

Ловац се укопао у месту осећајући како му се ледени зној слива низ кичму. Кец га, у проналажењу животињског непријатеља, никада није изневерио. Зато је и одлучио да га спасе пломбирајући му два зуба.

Кец је овога пута, међутим, зацвилео као никада пре. Подвијена репа побегао је од плутиног стабла и шћућурио се међу ловчеве ноге не престајући да цвили.

Сноп ловчеве батеријске лампе зауставио се тик уз стабло од кога негде тамо далеко праве плуту. Угледао је високо уздигнут реп. Може да буде само лављи, исти је онакав какав је гледао на неким сликовницама

Ни трептај ока затим помолила се лавља грива. И два, као два мала Месеца, жута ока. Гледање је, чинило се ловцу, а за лава немамо поузданих података, потрајало безмало читаву вечност. Човек и звер. Неко од њих више никада неће моћи да види Месец.

Ловац је, готово механички, направио корак-два напред, подигао пушку и нанишанио. Право међу она два мајушна Месеца.

Одјекнуо је пуцањ и надјачао тешку тишину парка. Лав је рикнуо само једном и... опет је мук настанио цео крај.

* * *

Данас шездесетогодишњи ловац Радош Мићковић Љака, окружен мноштвом животиња у својој кући у Барском пољу, с осмехом прича о том необичном лову. Ондашњи страх заробило је протекло време. Остала је само прича о човеку који је усред Бара убио лава. За награду је добио лављу кожу која је две године стајала окачена на зиду његове собе. После је морао да је баци јер није била добро уштављена. Овдашњи људи нису вични да штаве кожу цара свих животиња. Осим у причи.

Петар Милатовић

РЕКОРДИ ДОМАЋИХ ЖИВОТИЊА

КОЊ ОД КИЛОГРАМА

„Забавник" је већ једном завирио у Гинисову књигу рекорда и објавио рубрику о мачкама и псима која се читаоцима веома допала. Данас је поново отварамо због других домаћих животиња – рекордера. Успут да напоменемо да је прво издање ове књиге објављено 27. августа 1955. у Лондону, а у новембру 1974. и сама књига ушла је у њу као најпопуларнија књига у историји светског издаваштва: у свету је издато 57 милиона примерака ове енциклопедије

● Најдуже перје има једна врста индијског црвеног петла који се од средине 17. века гаји на југозападу Јапана. Године 1972. у репу једног петла ове врсте измерено је перо дугачко 10,6 метара.

● А рођаци дивљег црвеног петла на југоистоку Азије најраспрострањенија су врста домаће живине: године 1982. њихов укупан број износио је 6,5 милијарди птица, или по 1,4 комад на сваког становника наше планете.

● Сматрало се да је најмањи одрастао коњ патуљасте врсте заправо једна кобила висока 38 центиметара и тешка 11,9 килограма. Међутим, 1975. лекар из ветеринарског центра у Спартенбергу, Јужна Каролина, посведочио је да постоји још мањи примерак: то је ждребац Џорџа К. Вилијамса јуниора висок свега 35,5 центиметара, а тежак само 9.07 килограма!

● Међу домаћим животињама гуске важе за праве метузалеме – могу да доживе и до 25 година. Најдуговечнији је ипак био гусан по имену Џорџ који је 16. децембра 1976. преминуо у 49. години и 8 месеци.

● Међу малим птицама најдуговечнији су канаринци, најчувеније од свих птица које се држе у кавезу.

● Најмањи домаћи кунићи су они холандске врсте, а одмах за њима су пољски: тежина им се, кад сасвим одрасту, креће од 0,9 до 1,1 килограма. Међутим, 1975. године Француз Жак Було успео је да укрштањем ове две врсте добије примерак који је, одрастао, тежио 396 грама.

● Међу домаћим животињама најдуже је од хрчака живео један златасти из Енглеске – 19 година, од кунића један са Тасманије – 18 година и 10 месеци, од морских прасади примерак из Велике Британије који је доживео пуних 14 година и 10 месеци, а од домаћих мишева један који је успео да напуни 7 година и 7 месеци.

● Најмања раса међу обичним коњима је аргентинска фалабела која је пре 70 година добијена укрштањем међу ближим сродницима и то у оквиру мале групе малих коња. Већина одраслих грла висока је 76 центиметара, а тешка просечно 45 килограма.

● Најбрбљивијом птицом света сматра се женка афричког сивог папагаја по имену Прадл. Овај папагај је током пуних 12 година побеђивао на такмичењу „Најпричљивији папагај" које се одржава у Лондону. Птица у свом речнику има равно 800 речи.

● Једна златна рибица која живи у Кини напунила је недавно 40 година.

● Најскупоценије животиње, бар са трговачке стране гледано, су чистокрвни коњи скакачи преко препона. У августу 1983. објављено је да је шеик Мактум ел Мактум проценио свог коња по имену Шериф-Дансер на 40 милиона долара.

● Највиши досад забележн примерак коња био је товарни коњ по имену Семпсон. Био је висок 2,19 метара, а тежак 1524 килограма.

● Најдуже уши на свету имају кунићи из породице „бува", дугачке чак целих 76 центиметара!

Припремила ***В. Милићевић***

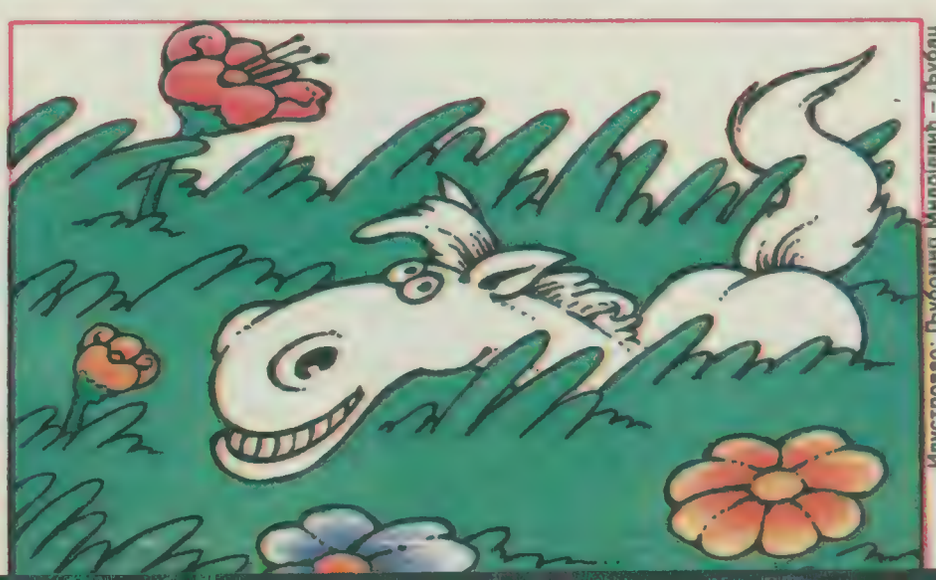

Илустровао: Љубомир Милојевић – Љубац

ПОРУЧНИК БЛУБЕРИ — НАСИЉЕ У КАНЗАСУ — III ДЕО

ПИШЕ: ЖАН МИШЕЛ ШАРЛИЈЕ (JEAN-MICHEL SHARLIER) ЦРТА: КОЛИН ВИЛСОН (COLIN WILSON)

ДА БИСМО СМАЊИЛИ РИЗИК, ИБИ ЋЕМО САМО НОЋУ, А ДАЊУ ЋЕМО СПАВАТИ!
У ЗОРУ КОЊАНИЦИ СУ СЕ СКЛОНИЛИ ДУБОКО У ШУМУ...
БЕЗ ВАТРЕ И БУКЕ! НЕК' КОЈИ ОСТАНУ ОСЕДЛАНИ! АРЧИ, ОДРЕДИ СТРАЖУ ОКО ЛОГОРА!
ЖАО МИ ЈЕ, МАЈК, АЛИ ХОЋУ МИРНО ДА СПАВАМ! ФРЕНК, ЏЕМС И ЈА ЋЕМО ТЕ ЧУВАТИ!
КАСНИЈЕ...
ЛОРАНС ЈЕ И ШЕНИСОНОВО СКЛОНИШТЕ! УЗ МАЛО СРЕЋЕ, УБИЋЕМО ДВЕ МУВЕ ЈЕДНИМ УДАРЦЕМ!
...ТЕ НОЋИ...
А МОЖЕМО СЕ И ОБОГАТИТИ! И ОН И ЛЕЈН ТАМО ЧУВАЈУ ОПЛЂАЧКАНИ ПЛЕН!

ВРЕМЕ ЈЕ ПРОЛАЗИЛО У ТИШИНИ. ИЗНЕНАДА...
ЊИИИ
ПРОКЛЕТСТВО! ШТА ЈЕ?
КОЊ СЕ УЗНЕМИРИО!
У ИСТО ВРЕМЕ, У БЛИЗИНИ...
РЗАЊЕ!? ДОЛАЗИ ОДАНДЕ!
ШТО ЛИ СУ СЕ ОВИ УНИЈИНИ ВОЈНИЦИ ЗАВУКЛИ ОВДЕ ДА СПАВАЈУ! НА ПРИЈАТЕЉСКОЈ СУ ТЕРИТОРИЈИ!

ТИ СИ ЛАЖОВ! ОБЕСИЋУ ТЕ! СЕМ, ПОЗНАЈЕШ ЛИ ОВАЈ КРАЈ!
КАО СВОЈ ЏЕП!
ДОБРО, ПОШТЕДЕЋУ ТИ ЖИВОТ, АКО НАС ОДВЕДЕШ ДО ЛОРАНСА ИЗБЕГАВАЈУЋИ ПУТЕВЕ И НАСЕЉА!
АКО ХОЋЕШ ДА ОСТАНУ ЖИВИ, ПОКОРИ СЕ!
АЛИ, МОЈА ПОРОДИЦА?...
РАЗУМЕМ, ПОРУЧНИЧЕ!
ЧИМ ЈЕ ПАЛА НОЋ, НАСТАВЉЕНО ЈЕ ПУТОВАЊЕ ПУСТИМ ПУТЕЉЦИМА, А ПОД ВОЈСТВОМ ПРЕСТРАШЕНОГ ФАРМЕРА...
СРЕЋА ШТО СТЕ МИ ПОШТЕДЕЛИ ЖИВОТ! СВЕ ВРВИ ОД ВОЈСКЕ!
НУГЕТ, ШТА ТАЧНО КАНТИЛ СПРЕМА?
ПИТАЈ ГА, ЏЕКЕРУ! НЕМАМ ПОЈМА!
У ЗОРУ, ОПЕТ ЗАСТОЈ...
ВИЛЕ, СТИЖЕМО У ЛОРАНС СЛЕДЕЋЕ НОЋИ! НАША ОСВЕТА МОРА БИТИ ОКРУТНА!
ЗАПАМТИЋЕ ЈЕ ДОК СУ ЖИВИ И ДА НИКАД ВИШЕ НЕ КРОЧЕ У МИСУРИ!
НЕЋЕМО БИРАТИ ЖРТВЕ! САМО НЕ ДИРАЈТЕ ЖЕНЕ И ДЕЦУ! А ЗАПАЛИЋЕМО И ГРАД!
НЕ МОГУ ПОБЕЋИ ДОК ИМАМ ЛАНЦЕ НА НОГАМА! АЛИ НА ПУТУ, ДОК СУ МИ САМО КОНОПЦЕМ ВЕЗАНЕ РУКЕ, МОГУ ДА ПОКУШАМ!...
ОСТАЈЕ САМО ДА ПРЕСЕЧЕМ КОНОПАЦ! ХЕЈ! РАЗБИЋУ САТ И ИМАЋУ ОШТРЕ СТАКЛИЋЕ!
ИСПОД ОВОГ ЖЕБЕТА, НЕЋЕ ПРИМЕТИТИ ШТА РАДИМ! ЕВО И ШИЉАТОГ КАМЕНА!
ИМАМ ДВА ПАРИЋЕТА СТАКЛА! ДРЖАЋУ ИХ У ШАЦИ ДОК СЕ БУДЕМ ПЕО НА КОЊА!

И НОЋУ...
СВИ У СЕДЛА! КРЕЋЕМО!
СПРЕМАН СИ ЗА ПУТ?
ХВАЛА ШТО БРИНЕШ О МЕНИ, ОДМЕТНИЧЕ!
ОВИ СТАКЛИЋИ МИ СЕКУ РУКЕ!
ПРУЖИ РУКЕ, ЈЕНКИ!
КОЛОНА ЈЕ НАСТАВИЛА ПУТ...
МРКЛИ ЈЕ МРАК! ТО ЋЕ МИ ПОМОЋИ!
ПОЧЕЛА ЈЕ КИША, А ИЗГЛЕДА ДА ЋЕ И ОЛУЈА!
ПОБРИНИ СЕ ДА СТИГНЕМО У ЛОРАНС ПРЕ ЗОРЕ!
ОВА КИША ЋЕ НАМ УСПОРИТИ КРЕТАЊЕ!
КИША СЕ ПРЕТВОРИЛА У ПРОВАЛУ ОБЛАКА...
КИША СМАЊУЈЕ РИЗИК ДА НАИЂЕМО НА ПАТРОЛУ, ПА ЋЕМО БРЖЕ НАПРЕДОВАТИ! ВАЖНО ЈЕ ДА НАПАДНЕМО ПРЕ СВИТАЊА!
ЈОШ МАЛО, ПА ОВИМ ПУТЕЉЦИМА ЗБОГ БЛАТА НЕЋЕМО МОЋИ ДАЉЕ! СТИЋИ ЋЕМО НА ВРЕМЕ АКО БУДЕМО ИШЛИ ПРАВИМ ПУТЕМ!
ЈАДАН МАЛИ, ИСТОПИЋЕ СЕ!
ХВАЛА!
ЗНАЧИ ЋЕТЕ ДА УМРЕМ ОД УПАЛЕ ПЛУЋА?
ФРЕНК, ОГРНИ ГА КАБАНИЦОМ!
КАБАНИЦА НЕ МИ ЗАКЛОНИТИ РУКЕ, ПА БУ ВАЉДА УСПЕТИ ДА ПРЕСЕЧЕМ КОНОПАЦ!
ПОЛА САТА КАСНИЈЕ...
НАЈЗАД! МАЛИ ТРЗАЈ И СПАДА! САМО ДА САЧЕКАМ ПРАВУ ПРИЛИКУ!...

ЕВО ПУТА! ВРЖЕ ЋЕМО НАПРЕДОВАТИ НЕГО КРОЗ ШУМУ!
ДВА САТА ЈЕ ПРОШЛО, КАД...
СТОЈ! КО ИДЕ?
?
ПРОКЛЕТСТВО! ПАТРОЛА!
НЕМА ИХ ВИШЕ ОД ДЕСЕТОРИЦЕ!
БИЛ, ИДИ НАЗАД И СА ВОЈНИЦИМА КРОЗ ШУМУ ОПКОЛИ ОВЕ ПРОКЛЕТЕ ЈЕНКИЈЕ!
У ОВОМ МРАКУ, ПЛАВЦИ НЕЋЕ НИШТА ПРИМЕТИТИ! САМО ПАЗИ, БЕЗ ПУЦАЊА!
ЕЈ! ПРИЈАТЕЉИ!
ЕСКАДРОНИ ДВА И ПЕТ ТРЕЋЕ КОЊИЦЕ!
СТАНИТЕ! НЕК' КОМАНДАНТ ПРИЂЕ!
ВОЂЕНИ „КРВАВИМ" БИЛОМ, ТРИДЕСЕТАК КОЊАНИКА ЈЕ ПРИШЛО С ЛЕЂА ПАТРОЛИ...
ОСТАЛИ СУ ПРИШЛИ С БОКА, ПРЕСЕЦАЈУЋИ ОДСТУПНИЦУ ВОЈНИЦИМА УНИЈЕ...
МЕЂУТИМ...
КАНТРИЛ ИМ СПРЕМА ПОКОЉ! ТО НЕ МОГУ ДОЗВОЛИТИ!

ОД КАДА СЕ ТО ПОРУЧНИК УСУЂУЈЕ ДА ИЗДАЈЕ НАРЕЂЕЊА ПУКОВНИКУ! ЕВО МОГ ОВЛАШЋЕЊА!
ИЗВИНИТЕ, АЛИ ТАКВА СУ НАРЕЂЕЊА!
ПАЖЊА! НА КАНТРИЛОВ СИГНАЛ, ОТВАРАМО ВАТРУ!
У ИСТОМ ТРЕНУТКУ, ЈЕДНИМ ТРЗАЈЕМ, БЛУБЕРИ ЈЕ ОСЛОБОДИО РУКЕ...
СВЕ ОЧИ СУ УПРТЕ ТАМО! САД ЈЕ ТРЕНУТАК!
ЕЈ, ПАТРОЛО! БЕЖИТЕ! ТО СУ ОДМЕТНИЦИ ПРЕРУШЕНИ У СЕВЕРЊАКЕ!
ПРЕ НЕГО ШТО СУ СЕ ЊЕГОВИ ЧУВАРИ СНАШЛИ, БЛУБЕРИ ЈЕ ИЗ РУКУ ЈЕДНОГ ОД ЊИХ ИСТРГАО УЗДЕ СВОГ КОЊА...
...И ДАО СЕ У СИЛОВИТ БЕГ...
У ТОМ ТРЕНУТКУ...
ИЗВИРУЋИ СА СВИХ СТРАНА, КАНТРИЛОВИ КОЊАНИЦИ ОПКОЛИЛИ СУ ЗБУЊЕНУ ПАТРОЛУ...
УБИЈАЈТЕ ОВЕ ПРОКЛЕТЕ ЈЕНКИЈЕ!
УБИЈАЈТЕ! БЕЗ ИЗУЗЕТКА!

ОПКОЉЕНИ БРОЈНИЈИМ НЕПРИЈАТЕЉЕМ, ПЛАВЦИ СУ ЗА ТИЛИ ЧАС БИЛИ МАСАКРИРАНИ...
ПОВРАТИВШИ СЕ ОД ИЗНЕНАЂЕЊА, КАНТРИЛОВИ ЉУДИ СУ КРЕНУЛИ У ПОТЕРУ ЗА БЛУБЕРИЈЕМ...
МОРАМО ГА УХВАТИТИ! ЈАВИЋЕ ПЛАВЦИМА!
ПОБЕГИЋЕ НАМ! МРАЧНО ЈЕ!
И ЗАИСТА, МЕЊАЈУЋИ ЧЕСТО ПРАВАЦ, БЛУБЕРИ СЕ СВЕ ВИШЕ УДАЉАВАО
И, УСКОРО...
СТОЈ! УМАКАО НАМ ЈЕ! ВРАЋАМО СЕ!
ПОЖУРИМО! ЛЕШЕВЕ СТАВИТЕ ИСПОД ДРВЕЋА... КИША ЋЕ СПРАТИ ТРАГОВЕ! ШТА ТО РАДИШ, АРЧИ?
САКУПЉАМ НЕКЕ СИТНИЦЕ! САД ЋУ ЈА...
МАЛО КАСНИЈЕ...
ШТА?! ПУСТИО СИ БЛУБЕРИЈА ДА ПОБЕГНЕ! ЗАСЛУЖИО СИ ВЕШАЊЕ!
ТРЕБА ДА СТИГНЕМО У ЛОРАНС ПРЕ НЕГО ШТО ТАЈ ГАД ДИГНЕ УЗЕУНУ!
БЛУБЕРИ ЈЕ БИО НА ИЗМАКУ СНАГЕ...
ГОСПОДЕ, КАКО ДА НАЂЕМ ПУТ У ОВОЈ ШУМЕТИНИ?
У ИСТО ВРЕМЕ...

КАНТРИЛ ЈЕ НАСТАВИО ПУТ...
СВЕТЛА! ТО ЈЕ ЛОРАНС!
И НАЈЗАД, ПРЕ ЗОРЕ...
СВЕ ЈЕ МИРНО! КАНТРИЛ ЈОШ НИЈЕ СТИГАО!
У ИСТО ВРЕМЕ, НА ДРУГОМ ПРИЛАЗУ ГРАДУ...
СТИГЛИ СМО НА ВРЕМЕ, ПУКОВНИЧЕ! МОГУ ЛИ САД ДА СЕ ВРАТИМ КУЋИ!
НИКАД ЗА СОБОМ НЕ ОСТАВЉАМ СВЕДОКЕ!
ЖАО МИ ЈЕ, АЛИ СУ ВИШЕ ЗНАЛИ!
АЈХ!
СВИ СПАВАЈУ! КАКО ДА НАЂЕМ ЛЕЈНОВУ КУЋУ?
ЦРКВА! ТО МИ ТРЕБА!
ЗАКЉУЧАНО! ЖАО МИ ЈЕ!
НЕК' МИ БОГ ОПРОСТИ!
ЗВОНИЋУ, И СВИ ЋЕ СЕ ДИЋИ ИЗ КРЕВЕТА!
БУМ!
ДИНГ ДОНГ ДИНГ!

ШТА СЕ ДЕШАВА?
БЕЖИТЕ ИЗ ГРАДА! НАПАШЋЕ ВАС ОДМЕТНИЦИ! ГДЕ ЈЕ ЛЕЈНОВА КУЋА?
ДОЛЕ, СА ДЕСНЕ СТРАНЕ! ИМА ТАБЛУ!
УЗБУНА ЈЕ ДАТА! АРЧИ, БИЛЕ, БЛОКИРАЈТЕ ИЗЛАЗЕ ИЗ ГРАДА!
НА ДРУГОМ ПРИЛАЗУ ЛОРАНСУ...
ЈЕСИ ЛИ ЛУД?
ГОРИ ЛИ НЕШТО?
ИДЕМО! УБИЈАЈТЕ БЕЗ ИЗУЗЕТКА!
МЕЂУТИМ...
ТО ЈЕ!
ГДЕ ЈЕ СЕНАТОР?
КО СИ ТИ?
БЛУБЕРИ! КАКО СИ СЕ УСУДИО ДА ДОЂЕШ? ДОШАО СИ ПО СМРТ! ИЗДАЈА И ДЕЗЕРТИРАЊЕ!
БУДАЛО, ДОШЛИ СУ ТЕБЕ ДА УБИЈУ! ОСЛУШНИ МАЛО!
ПАМ! ПАМ!
БМ!
И ЗАИСТА, У ГАДОПУ, ПУЦАЈУЋИ У СВЕ ШТО СЕ МИЧЕ, КАНТИЛ И ЊЕГОВИ ЉУДИ СУ СЕЈАЛИ СМРТ...
АРЧИ, БИЛЕ! ЗАПАЛИТЕ КУЋЕ ДА БИ СВИ ИЗАШЛИ! ПАЗИТЕ ДА НЕКО НЕ ПОБЕГНЕ! ИДЕМ ДА ПОТРАЖИМ ЛЕЈНОВУ ЈАЗБИНУ!

ШТА СЕ ДЕШАВА?
НЕМАМ СВОЈИХ ЉУДИ! МОЈА БРИГАДА ЈЕ РАСФОРМИРАНА!
ГРАД ЈЕ У КАНТРИЛОВИМ РУКАМА! САКУПИ СВОЈЕ ЉУДЕ!
ОНДА СЕ ПОМОЛИ БОГУ, ЈЕР ЋЕМО И ТИ И ЈА УСКОРО УМРЕТИ!
ПОКУШАЈМО ДА ПОБЕГНЕМО!
НЕ БИ ДАЛЕКО СТИГЛИ! ДАЈ МИ ТУ ПУШКУ! РАНИЋЕШ САМ СЕБЕ!
СА РАЂАЊЕМ ДАНА, СВЕ ЈЕ БИО ОЧИГЛЕДНИЈИ КОШМАР СТАНОВНИКА ЛОРАНСА. КУЋЕ СУ СПАЉИВАНЕ, А УЖАСНУТИ СТАНАРИ СУ ИХ НАПУШТАЛИ...
КИДЕ, ОВО МЕСТО ТРЕБА ИЗБРИСАТИ СА ЛИЦА ЗЕМЉЕ!
БАМ!
ПАМ!
ПИМ!
ПИМ!
ПОШТО СУ ОДВОЈИЛИ ЖЕНЕ И ДЕЦУ, МУШКАРЦИ СА КАНТРИЛОВЕ ЦРНЕ ЛИСТЕ БИЛИ СУ...
ГРАДИЋ ЈЕ БИО УНИШТЕН...
...СТРЕЉАНИ...
ПИМ! ПИМ!
А ЗАТИМ...
ОВО ЈЕЛЕЈНОВА КУЋА!
ОПКОЛИТЕ ЈЕ И ПРОЧЕШЉАЈТЕ! ХОЋУ ГА ЖИВОГ!
ХВАЛА, ПРИЈАТЕЉУ! ОВО ТИ ЈЕ ЗА ТРУД! МРЗИМ ИЗДАЈНИКЕ!
ВИЛЕ, КАКО СИ МОГАО!

У ИСТО ВРЕМЕ...
БРЗО У ШТАЛУ!
КАСНО ЈЕ! КАНТРИЛ ЈЕ ВЕЋ СТИГАО! НЕМАМО КУД!
ЗАЈЕДНО НЕЋЕМО НИШТА УРАДИТИ! САМ ИМАМ ШАНСЕ, ПОГОТОВО АКО ТЕ ПРЕДАМ КАНТРИЛУ!
ШТА?!
ЗАТО СИ МИ УЗЕО ПУШКУ? ЗАР ЧАСТАН ОФИЦИР МОЖЕ ДА ИЗДА ЈЕДНОГ ГЕНЕРАЛА И СЕНАТОРА?
ЗАСЛУЖИО СИ ТО, ГАДЕ!
ТРАЖИ ОД МЕНЕ ШТА ХОЋЕШ, САМО МИ ПОШТЕДИ ЖИВОТ!
ЗАВЕЖИ, КОПИЛЕ! ПОКУШАЋУ ДА ТЕ СПАСЕМ, МАДА ЖАЛИМ ЗБОГ ТОГА!
МАЛО КАСНИЈЕ...
КАСНО СМО СТИГЛИ, КАНТРИЛЕ! КОПИЛЕ ЈЕ ОДАВНО ПОБЕГЛО!
ПРОКЛЕТСТВО! ОПЕТ ТИ!
ЛАЖЕШ, ВАШКО! ТИ СИ ГА ОБАВЕСТИО! ОВОГ ПУТА НЕЋЕШ ИЗБЕЋИ ВЕШАЛА!
ЕЈ, ЗАЛАЛИТЕ СВЕ! АКО СЕ ГАД НЕГДЕ КРИЈЕ, ИЗГОРЕЋЕ ЖИВ!
УСКОРО...
СВЕ СМО ПРЕТРАЖИЛИ! НЕМА ГА!
И ДА ЈЕ БИО ТУ, ТИ БИ ЗАКАСНИО, ЈЕР САМ СЕ ЗАРЕКАО ДА ЋУ ГА ЛИЧНО ЗАДАВИТИ!

САД УЋУТИ, ОТПАДНИЧЕ! ВИШЕ МЕ НЕЋЕШ ПРЕВАРИТИ!
ГОВОРИМ ИСТИНУ! ИМАО САМ СА ЊИМ НЕРАШЧИШЋЕНЕ РАЧУНЕ!
ЗБОГ ТОГА САМ СЕ И УПУТИО ПРАВО ОВАМО, УМЕСТО ДА ИДЕМ И АЛАРМИРАМ НАЈБЛИЖЕ ТРУПЕ!
ТИ ЗНАШ ГДЕ ЈЕЛЕЊ НИЈЕ ИМАО ГДЕ ДА ПОБЕГНЕ! СТРАДАЋЕШ ТИ УМЕСТО ЊЕГА!
И ОНЕ БИ ТРАЖИЛЕ ДА ПОШТЕДИШ ОВАЈ НАРОД! УПОЗОРАВАМ ТЕ, НЕЋУ ДА ПРИСУСТВУЈЕМ НОВОМ МАСАКРУ!
ЕЈ, МОМЦИ! ИЗВРШИТЕ НАРЕЂЕЊЕ!
ВЕЖИТЕ ОВОГ ЛАЖОВА! ПОШТО ЈЕ ЛЕЈН ПОБЕГАО, ЦЕО ГРАД ЋЕ ИЗМИРИТИ ЊЕГОВЕ РАЧУНЕ!
ШТА?
ВИЛЕ, ПОЛУДЕО СИ! ДОСТА ЈЕ КРВИ! ОВИ ЉУДИ ТИ НИСУ НИШТА УЧИНИЛИ!
И ТВОЈЕ ДРУГАРИЦЕ СУ БИЛЕ НЕВИНЕ!
У ФЕДУ, ВИЛЕ! НЕЋЕШ ME НИКАД ВИШЕ ВИДЕТИ! МИСЛИЛА САМ ДА СИ ДОБАР И ПРАВЕДАН, А ТИ СИ, У СТВАРИ, ПРАВИ ДИВЉАК БЕЗ ЉУДСКИХ ОСЕЋАЊА!
ЕЈ, ВИЛЕ! НЕЋЕШ, ВАЉДА, ЈУРИТИ ЗА ЊОМ!
У ПРАВУ СИ! НЕК' ИДЕ ДО ЂАВОЛА! НА ПОСАО!
НЕКОЛИКО САТИ ЈЕ ТРАЈАЛО МАСАКРИРАЊЕ, ПАЉЕЊЕ И ПУСТОШЕЊЕ ЛОРЕНСА. СПАЉЕНО ЈЕ ОКО ДВЕ СТОТИНЕ КУЋА...
ЗБОГОМ, И НЕ'К ВАМ БОГ ОПРОСТИ!
НУГЕТ!

...А ОКО СТО ПЕДЕСЕТ МУШКАРАЦА УБИЈЕНО...
ПОЖУРИ, ВИЛЕ! АКО ЈЕ ЛЕЈН УСПЕО ДА ПОБЕГНЕ, ПЛАВЦИ ЋЕ УСКОРО БИТИ ТУ!
ПАМ! ПАМ!
ПАЈ!
У ПРАВУ СИ, АРЧИ! ЛЕКЦИЈА ЈЕ ДОВОЉНО ДУГО ТРАЈАЛА! ОВО ЋЕ ЈЕНКИЈЕ ДЕФИНИТИВНО ОДВРАТИТИ ОД ИДЕЈЕ ДА УБУДУЋЕ УПАДАЈУ У МИСУРИ!
ДА МУ ПРОСВИРАМ МОЗАК?
ТО БИ БИЛА ЛАКА СМРТ! СПРЕМИО САМ ЈА ЗА ЊЕГА НЕШТО СПЕЦИЈАЛНО! ИДЕМО!
ЧЕТВРТ САТА КАСНИЈЕ, НАТОВАРЕНА ПЛЕНОМ, КАНТРИЛОВА ВАНДА НАПУСТИЛА ЈЕ ЛОРАНС...
ТРЕБА ШТО ПРЕ ДА ПРЕЂЕМО У МИСУРИ! УСКОРО ЋЕ СВЕ КАНЗАШКЕ ТРУПЕ БИТИ ЗА НАМА!
У ИСТО ВРЕМЕ, УСРЕД ЗГАРИШТА...
УФ! УМАЛО ДА СЕ УГУШИМ!

КОРИСТЕЋИ ПУТЕЉКЕ КРОЗ ШУМУ И ИЗБЕГАВАЈУЋИ НАСЕЉА, У ЗОРУ НАРЕДНОГ ДАНА, КАНТРИЛОВА ГРУПА СТИГЛА ЈЕ ДО ОБАЛЕ МИСИРИЈА...
ПУКОВНИЧЕ, НЕМА НИ ТРАГА ЈЕНКИЈИМА!
НЕМАМО ВИШЕ ЧЕГА ДА СЕ ПЛАШИМО! УСКОРО СТИЖЕМО КУЋИ!
ИМАМО ЈОШ ЈЕДАН ПОСЛИЋ С ОВЕ СТРАНЕ РЕКЕ!
КАЖИ НАМ ЗБОГОМ, ЈЕНКИ! ТИ НЕ ИДЕШ ДАЉЕ!
ЗАВЕЖИТЕ ГА ЗА ОНО ДРВО!
РАСТАНАК ТРЕБА ЗАЛИТИ, ЗАР НЕ?
И...
ЕЈ, МОМЦИ, ДАЈТЕ ВАШЕ БОЦЕ ДА НАЗДРАВИМО ОВОМ ПАЦОВУ! И ТО ОВАКО!
154
У ЗДРАВЉЕ, И ЗБОГОМ!
?!!?
ХА! ХА!
ХА! ХА! ХА!
НАДАМ СЕ ДА НЕЋЕШ ОДВИТИ ОВАЈ НАШ ПОКЛОН У ЦИГАРАМА, ДРУЖЕ?
НЕ СЕКИРАЈ СЕ! ЈА ЋУ ТИ ПРИПАЛИТИ!
А САД, ИДЕМО, МОМЦИ!
ХА! ХА! ПОСМАТРАЋЕМО ВАТРОМЕТ СА ДРУГЕ ОБАЛЕ!
156

МАЛО КАСНИЈЕ...
ЖАО МИ ЈЕ ДА НЕЋУ ИМАТИ НИШТА ОД ЊЕГА У МОЈОЈ КОЛЕКЦИЈИ!
ТРЕБАЛО ЈЕ ДА ГА УБИЈЕМО!
ХОЋУ ДА МУ СМРТ БУДЕ ПОЛАГАНА И СТРАШНА!
ГОСПОДЕ, НЕМА ВИШЕ ИЗВЛАЧЕЊА!
И ТАДА...
ДРЖИ СЕ, ЈЕНКИ!
НУГЕТ!
...АЛИ И НА ДРУГОЈ ОБАЛИ...
ВИЛЕ, ГЛЕДАЈ!
ПРОКЛЕТА БИЛА!
ГОРИШ! СКАЧИ У ВОДУ!
У ТОМ ТРЕНУТКУ...
БУМ!

ПАФ!
НУГЕТ!
УБИО ЈУ ЈЕ!
АРЧИ, ПРЕЂИ РЕКУ! ХОЋУ ТОГ ГАДА!
КАСНО ЈЕ, ВИЛЕ! ЧУЈЕШ ЛИ ТРУБУ? СТИЖУ ЈЕНКИЈИ!
И ЗАИСТА, ПРИВУЧЕНА ПУЦЊЕВИМА СЕВЕРЊАЧКА ПАТРОЛА ЈЕ ДОГАЛОПИРАЛА ДО ОБАЛЕ...
ВИЛЕ, ПРЕСТАНИ СА ПУЦАЊЕМ! ТРЕБА ДА БРИШЕМО!
КАСНИЈЕ, БЛУБЕРИ ЈЕ ПРИЧАО О СВОЈОЈ АВАНТУРИ...
МИСЛИЛИ СМО ДА СИ МРТАВ! ЛЕЖЕ ТЕ ЈЕ ПРИЈАВИО КАО ДЕЗЕРТЕРА И ИЗДАЈНИКА!
АЛИ, ТОТЕН ЗНА ИСТИНУ И БИЋЕ ОДУШЕВЉЕН КАД ТЕ ВИДИ!
ЖРТВОВАЛА ЈЕ СВОЈ ЖИВОТ ЗБОГ МЕНЕ!
ПРВО ДА ОДАМО ПОШТУ ОВОЈ ХРАБРОЈ ДЕВОЈЦИ! ЗАСЛУЖИЛА ЈЕ!
ТРЕБА ДА ИДЕМО, ПОРУЧНИЧЕ!
УСКОРО...
ЈЕДНОГА ДАНА ПРОНАЋИ ЋУ КАНТРИЛА, А ТАДА ЋЕ ВИШЕСТРУКО ПЛАТИТИ ЗА СВОЈЕ ЗЛОЧИНЕ!
КРАЈ

- 21 НАЈЛЕПША ПРИЧА НА СВЕТУ
- 280 СТРАНИЦА ВЕЛИКОГ ФОРМАТА
- 180 НЕЗАБОРАВНИХ ИЛУСТРАЦИЈА
- СТОТИНАК НАЈПОЗНАТИЈИХ ДИЗНИЈЕВИХ ЛИКОВА

У ЈЕДНОЈ КЊИЗИ **Disney ЦАРСТВО**

УСКОРО ИЗЛАЗИ ИЗ ШТАМПЕ У ИЗДАЊУ ИЗДАВАЧКОГ ПРЕДУЗЕЋА „ЗЕБРА"! КЊИГУ МОЖЕТЕ ПОРУЧИТИ ОДМАХ И ПЛАТИТИ У ДВЕ РАТЕ.

Испорука књиге октобра 91.

НАРУЏБЕНИЦА

Овим неопозиво наручујем књигу ДИЗНИЈЕВО ЦАРСТВО по претплатној цени од 1.400 динара (у две рате) или у једној рати 1.200 динара. Количина _____

_____

(Име, презиме и број личне карте)

_____

(Место, улица и број)

Уплату извршити на адресу: ИП ЗЕБРА, Београд, Дунавски кеј 11. Жиро рачун бр. 60803-603-24945

Наруџбеницу са једним примерком уплатнице послати на адресу: ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК, Македонска 29, 11001 БЕОГРАД.
Цена књиге у продаји биће најмање 2.400 динара.

ХАРДИНГФЕЛЕ – ЂАВОЛОВ ИНСТРУМЕНТ

ВИОЛИНА С ЛАВЉОМ ГЛАВОМ

Богато украшен врат хардингфела завршава се стилизованом и позлаћеном лављом главом.

Чудновато ћемане и његова музика постоје вековима, па ипак мало људи зна за њих: и дан-данас обавијени су велом тајанствености и легенди

Тело инструмента заиста много личи на виолину, чак данашњи градитељи користе виолински шаблон, иако је традиционално норвешко ћемане нешто уже.

Хардингфеле, у ствари, јесте виолина, а опет – и није. На први поглед рекло би се да је само украшена на начин на какав нисмо навикли за тај инструмент, међутим, све је на том ћеманету друкчије и – необично. Уместо „пужем", његов врат завршава са лављом главом. Има чак осам чивија, пошто уз четири главне жице има и помоћне. Цео инструмент украшен је нацртаним шарама, а врат и кордар (део где су жице) сав је у седефним украсима. Ако бисмо и даље набрајали по чему се све хардингфеле разликује од виолине, морали бисмо да приметимо и да је врат много краћи а тело уже, док се жице штимују на јединствен и за Запад непојмљив начин: у интервалима лествице која има и четврт-тонове!

Такве су лествице уобичајене на Истоку, међутим, хардингфеле је настао у Норвешкој и само тамо постоји! Ето праве загонетке за музикологе и историчаре. А колико год да је та виолина необична, још је необичнија прича о њој са свим легендама у које чврсто верују они који слушају музику са ње.

Хардингфеле постоји још од 17. века, колико се за сада зна. На њему се свирало и свира по удаљеним и усамљеним долинама и фјордовима јужне и западне Норвешке, на народним свечаностима, какве су биле свадбе или, уопште, весеља. Како је Норвешка брдовита земља, и путовање по њој било је у прошлости изразито тешко, то је сваки крај развио и неговао сопствене мелодије и ритмове за хардингфеле, па познавалац, чим чује музику, може да каже потиче ли она из Халингдала, Нумедала, Валдреса, Телемарка или неке друге области!

Песме жене с крављим репом

Сеоски народ коме је хардингфеле био део живота сматрао је, опет, да је то лично ђаволов инструмент, повезан са натприродним моћима. Шпелеман, како се назива онај ко свира овај инструмент, научио би своју виртуозну вештину у ноћи пуног Месеца и то на водопаду. Он је морао да понесе ногу од овце и да је хитне у слап, а тада се појављивао фосегрим, водени дух, и учио га да свира тако што му је вукао прсте по жицама све док не би почели да крваре.

Постоји и легенда о Олафу Фарему, шпелеману који је два пута одлазио на водопад. Први пут фосегрим је ишчашио Олафов мали прст и он је убудуће могао да миче њиме у свим правцима, како год је желео. Други пут водени дух уврнуо му је обе руке тако да су прсти леве остали везани око жица, а десне око гудала

Данашњи шпелеман Едвин Мо из Телемарка показује како се свира на хардингфелу. Ни подбрадак ни подметач нису потребни, пошто се инструмент држи ниско. Он и звучи другачије од виолине, више као да звони, што је ненавиклом уху испрва необично.

и тада је Олаф постао непревазиђени мајстор.

А многе мелодије потичу од Хулдре, прекрасне жене са крављим репом! Песме, уосталом, имају магичну моћ: неке да стишавају срџбу и умирују непријатеље, а друге да подстичу крваве обрачуне ножевима! Највише се треба чувати треће врсте песама које се зову рамезлетер, снажне или јаке. Оне, по веровању народа, могу шпелемена да баце у занос и он не може да престане да свира све док му силом; на једвите јаде, не ишчупају хардингфеле из руку.

Какве су тек страшне приче везане за шпелемана! На њега се гледало са страхом и поштовањем као на човека присног са ђаволом и стога зналца црне магије. Он је био у стању да натера ствари у соби да играју у ритму његове свирке, чаше с вискијем да цупкају по столовима у крчми, а ако је само хтео, могао је погледом да покида жице свирачу супарнику.

Што не може црква, може мазурка

За Петера Штремсинга, чувеног шпелемана из 18. века, говорило се да је продао душу ђаволу и због тога око паса носио врећицу са комадићима срца деветоро људи: тиме је зачаравао! Када је умро, каже даље ова легенда, морали су на крову Петерове куће да исеку рупу како би кроз њу излетела његова душа.

Наравно, градитељи хардингфелеа тек су морали бити ђаволови ученици. Тако Исак Ботнен, један од првих за које се зна, никада никога није пуштао у своју радионицу и нико није смео ни могао да га гледа док ради. Причало се да је на зиду радионице држао огроман, црно обојен модел хардингфелеа – поклон ђавола лично. Па када је Исак умро и његово тело спремљено у ковчег за сахрану, ђаво је дошао по своје: баш кад су хтели да га сахране, видело се да је ковчег празан...

Разуме се, данас ће свако рећи да су ово празноверице, обично смишљене у пијанству, јер се хардингфеле, осим на венчањима, понајвише слушао – у крчмама. Па како је ђаво зао и црн, а црква се одувек борила против њега а на страни анђела, то је и ово ђаволско ћемане било раније прогањано. Чак неколико таласа верских обрачуна са инструментом протутњало је Норвешком 19. века, када је на хиљаде хардингфелеа бачено у ватру. Ништа није вредело, ни инструмент ни свирка на њему нису искорењени.

Умало, међутим, да га искорени... уметничка музика! Средином прошлога века дух модерног доба захватио је и удаљене крајеве, па су се и обичаји мењали. Тако су се на сеоским свадбама све чешће, уместо традиционалних шпрингара и гангара, свирали мазурка и валцер, игре за којима је лудела Европа тога времена.

А данас? Данас је и Норвешку, изгледа, захватио талас који „тресе" и друге народе широм света: враћање на старо, национално, па је хардинфеле доживео процват већи него када је био једина музичка забава. Готово да нема куће која не поседује једно овакво украшено ћемане, макар као „сувенир", иако многи у ствари презиру народну музику.

Припремила ***М. Крстуловић***

„ПОНИ ЕКСПРЕС"

РОЂЕНИ У СЕДЛУ

„Траже се млади, жилави, издржљиви момци до 18 година. Морају бити изврсни јахачи спремни да дапоноћно ризикују живот. Најпожељнија сирочад. Плата 25 долара недељно!" Никада није било изазовнијег позива за опасност и авантуру од овог огласа објављеног у новинама у Сан Франциску 1860. године. Неколицина одабраних срећника могла је да учествује у великој штафетној трци, са смрћу као наградом за губитнике, под називом „Пони експрес". Лудој, херојској, веома скупој и само годину дана након што је почела – већ застарелој

Прича о „Пони експресу" и његовим младим јахачима и данас звучи узбудљиво мада је прошло више од једног века након што је први јахач прогалопирао западно од градића Сент Џозет у држави Мисури, онолико брзо колико је његов коњ могао да га носи тог априлског дана 1860. године.

Само дванаест година раније у Калифорнији је нађено злато и тако је почела највећа од свих златних грозница на свету. У исто време Калифорнији је била потребна првокласна пошта јер је са више од 3.000 km била одсечена од онога што се тада, на истоку, звало Сједињене Америчке Државе. Између је било пространство, још неистражено, насељено шачицом трагача и војника и непознатим бројем Индијанаца.

Пошта је преношена запрегама, углавном претовареним, и путовала је релативно споро. Такозваним „Јужним путем", који се тада користио, путовало се 22 дана да би се дошло до Калифорније. Ипак, неколицина занесењака сматрала је да је централна траса не само потребна, већ и могућа. Тако су Расел, Мејџерс и Ведел основали транспортну компанију „Пони експрес" с разлогом се плашећи, како се касније испоставило, да ће овим подухватом и оснивањем јединствене поштанске службе на свету изгубити богатство.

Коњ, пушка и револвер

На путу, у правилним размацима, изградили су око 190 станица. Купили су 500 брзих, издржљивих индијанских понија и унајмили 80 одважних младића. Њихов је план био једноставан, али успешан. У сваком правцу требало је користити 75 понија, а на свакој успутној станици јахач би имао два минута да торбе пребаци на одморног коња и да настави трку. Након одређене раздаљине дао би пошту следећем... и тако до краја пута. Било је предвиђе-

И 80 НЕУСТРАШИВИХ

но да пошта иде једном недељно, а касније и два пута.

Планирана рута пратила је пут обичних запрега до Солт Лејк Ситија, а затим би заранила у пустињски крај. Завршавала се у Сакраменту, гланом граду Калифорније, после чега се пошта преносила на брзе бродове прослеђујући их до Сан Франциска и обала Пацифика.

Од јахача се очекивало не само да буду млади и издржљиви, већ и лудо храбри. Било је забрањено да током пута псују или пију алкохол. Уз све то и борба са Индијанцима. Пушка и револвер које су јахачи „Пони експреса" добили требало је да им служе искључиво за самоодбрану. Имали су и посебну униформу: црвену кошуљу и плаве панталоне. Њихова седла била су лака, а пошта ограничена на телеграме и писма на танком папиру, све то увијено у воштано платно да би се пошиљке заштитиле од лошег времена.

Звучи невероватo, али упркос огромној раздаљини, три ортака поставила су руту за само 60 дана. Тако су 3. априла 1860. године уз поздраве масе кренули први јахачи.

„Пони експрес" јавља

Први круг трајао је 10 дана, а последњем јахачу приређена је добродошлица. Сан Франциско више није био одсечен од осталог дела нације захваљујући „Пони експресу". Тимови јахача прелазили су пут за само шест дана. Очекивало се да превалују у просеку 14,5 km на час, ма шта се догађало, а неки су успевали да пређу и 32 km у току једног сата. Обично су прелазили 55 до 120 km појединачно, у зависности од терена који је био различит.

Већина ових неустрашивих младића успевала је да преживи мећаве, поплаве, Индијанце, дивље животиње и остале препреке. Иако су у просеку имали по 18 година, многи од јахача били су и млађи. Млади Бил Коди, који ће касније постати бесмртни Бафало Бил, имао је једва 14 година када се придружио „Пони експресу". Фантастични Боби Хаслам успео је да дође до своје станице прешавши 192 km за 8 сати упркос томе што су га напали Индијанци, што му је вилица била прободена стрелом и што је имао велику рану на левој руци. Изгледало је да само смрт може да заустави јахаче „Пони експреса".

У опасности су били и чувари станица. Новине су биле пуне узнемирујућих наслова. „Поубијани људи на станици Драј Крик. а иста судбина највероватније је снашла и станицу на Робертс Крику". Убрзо је читава Америка слушала узбудљиве приче и вести о „Пони експресу". Новине на Истоку зависиле су од свежих вести репортера смештених у Сент Луису. Одатле су се вести слале телеграфски. а извештаји би почињали речима: 'Пони експрес' јавља:.."

И када је свима изгледало да је „Пони експрес" постигао огроман успех. преко ноћи је постао сувишан. Људи који су га организовали и тако добро водили били су упропашћени.

Иди на Запад, младићу!

Главни разлог био је – завршетак трансконтиненталног телеграфа који је повезивао Исток и Запад на начин на који коњи и јахачи. ма колико храбри били. никада не би могли. Тако је „Пони експрес" запао у дуг уз тужну мелодију хиљада долара. Једноставно – трошкови су увелико превазилазили цену ношења поште. До престанка рада 26. 10. 1861. године биле су пренете 34.753 пошиљке. али ма колико завидно звучала ова цифра, Расел, Мејџерс и Ведал, потпуно упропашћени, никада нису могли да се опораве.

Ипак, о „Пони експресу" никада се није причало, нити ће, као о грешци коју су ова три храбра човека начинила. Те 1860. године чувена изрека нације била је „Иди на Запад, младићу." Карта Сједињених Држава чекала је да се испуни у средишњим деловима, а храбри младићи за које се говорило да су „рођени у седлу" дали су све од себе да помогну.

С. П.

Илустровао: Брана Јовановић

НАУЧНА ФАНТАСТИКА ИЛИ НЕШТО ТРЕЋЕ:

СВЕМИРСКЕ ЛАМПИЦЕ У НАШЕМ МОЗГУ

Какви су изгледи да се докаже како ванземаљци будно мотре на нас преко сићушних предајника које су нам усадили у главе и тела?

Опипљивих доказа за сада нема, али постоје лица која тврде да су их ванземаљци киднаповали, па затим вратили на Земљу, уверени да су им ови у међувремену усадили минијатурне предајнике, углавном, у главе, ређе у остале делове тела. Поменути предајници служе истој сврси као и они којима истраживачи обележавају дивље животиње како би пратили њихово кретање.

Мада ни један такав предајник досад није нађен, стручњаци за послове око ванземаљаца унапред рачунају с могућношћу да ће се, пре или касније, суочити с једном од поменутих направица ванземаљског порекла. С тим у вези јавља се и један проблем. Како онда, када неки такав предајник заиста буде откривен, ван сваке сумње утврдити његову аутентичност?

Случај Витлија Штрајбера

Што се физичара Дејвида Причарда са Масачусетског технолошког института тиче, он је мишљења да ће с доказивањем бити повуци-потегни. Као прво, не буду ли предајници израђени од неког материјала кога на Земљи нема, као што су, рецимо, тешки метали или кварк (хипотетична субатомска честица чије постојање такође тек треба доказати), биће прилично тешко уверити људе у читаву ствар.

С друге стране, могуће је, сматра Причард, да ће нам сами ванземаљци олакшати посао. Примера ради, нећемо имати никаквих мука да докажемо о чему се ради буду ли предајници радили на принципу ручне батер

ше стотина пута јаче од ма које батерије земаљског порекла. Уколико уз то речени предајници буду у свемир слали сложене и нама потпуно неразумљиве светлосне сигнале, „то би деловало прилично уверљиво", каже Причард. Најзад, када би се испоставило да су свим киднапованим па враћеним особама уграђени исти предајници, ово би умногоме олакшало доказни поступак.

На располагању нам, такође, стоји и техника такозване магнетске резонанце (МР). Њој се подвргао Витли Штрајбер, један од оних кога су ванземаљци, како тврди, отели а који се од сабраће исте судбине разликује по томе што каже да се сећа како су му у главу усадили игле које се и дан-данас тамо налазе. На његовим МР скенерским снимцима доиста се и виде некакве сумњиве беле тачкице.

– Јесу ли те тачкице непознатог порекла у мојој глави предајници ванземаљског порекла? – пита се Штрајбер у књизи под насловом „Трансформација" коју је написао о свом случају.

Шта доказују беле тачкице?

Можда јесу, а можда и нису, одговара на то Дејвид Причард. Јер, тачкице саме по себи не доказују ништа. Могуће је, рецимо, да су последица ваздушних мехурића у мозгу. Када би се, међутим, спровело истраживање које би показало да особе које су по сопственом тврђењу биле отете имају значајно већи број белих тачкица од контролне групе испитаника који никада нису долазили у додир с ванземаљцима, то би већ био аргумент у прилог тези о предајницима свемирског порекла.

Астроном Фил Клес као прво не верује да су нас ванземаљци икада посетили. Сходно томе, он би се, ако би некакав предајник и био откривен у нечијој глави, прво потрудио да установи „одакле овај потиче", а такође би инсистирао „да га извади хирург". Ако би се потом утврдило да се ради о нечему што природним путем није могло да настане у људском организму, „волео бих да установим да ли тај предмет спада у оне које би могла да произведе овоземаљска технологија". Уколико би одговор на последње питање био одречан, тада би, каже Клес, „стеар била доказана".

Роберт Шефер, аутор књиге „НЛО, коначни суд", озбиљно сумња у приче о отмицама и предајницима: „Неки од тих људи који тврде да су били отети раде то за новац. Неки зато што заиста верују. Али, за сада немамо ни један једини доказ који би поткрепио ове приче. Предајници ванземаљског порекла једноставно су исувише узбудљива замисао да би били стварни", каже Шефер.

Боб Хопкинс, писац књига „Време које недостаје" и „Уљези", човек који се годинама бави питањем НЛО отмица, каже да известан број радиолога приватно обавља МР скенерске прегледе особа које тврде да су биле отете и да су им том приликом усађене предајничке справице.

Цивилизацијски шок

Хопкинс наводи мишљење хирурга коме се обратио, а који каже да, уколико предајници нису измишљотина и уколико се, како се иначе тврди, усађују углавном у простор изнад назалних канала, то значи да би морали да се налазе негде у близини оптичког нерва. У том случају, каже, „било би веома ризично да хирург покуша да их одатле извади."

Шта Хопкинс каже на могућност да једнога дана заиста у нечијој глави откријемо предајник за који ће се ван сваке сумње доказати да је ванземаљског порекла?

– Био би то цивилизацијски шок с несагледивим последицама. Ни најмање ме не радује могућност да нам се то до-

Припремила ***М. Илић***

ARAGONÉS БАЗ и БЕЛ

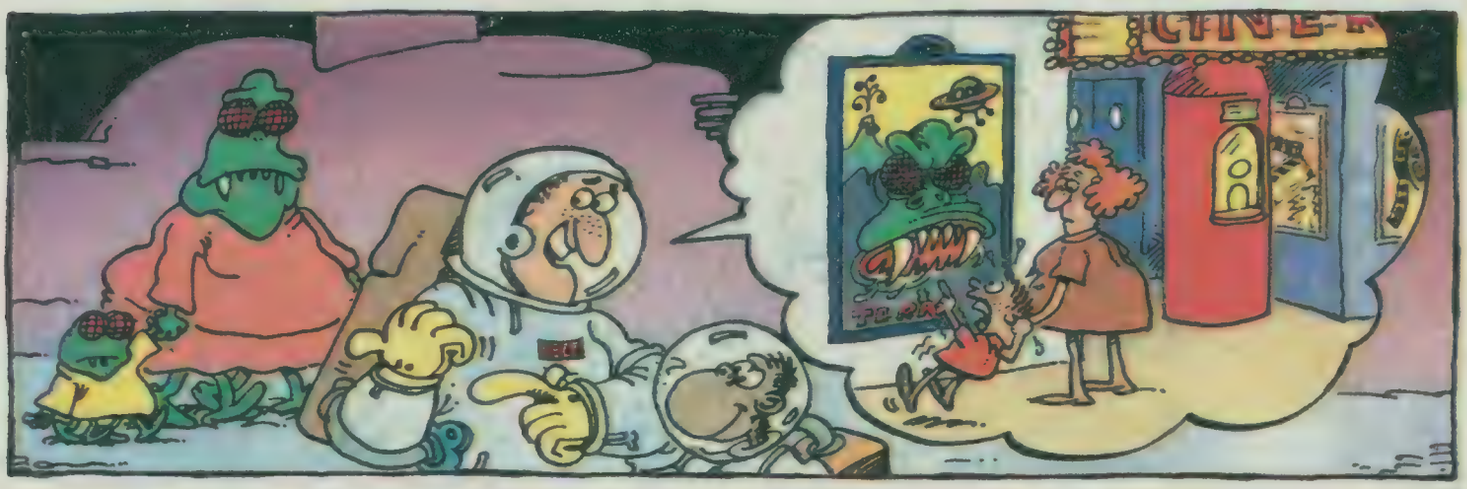

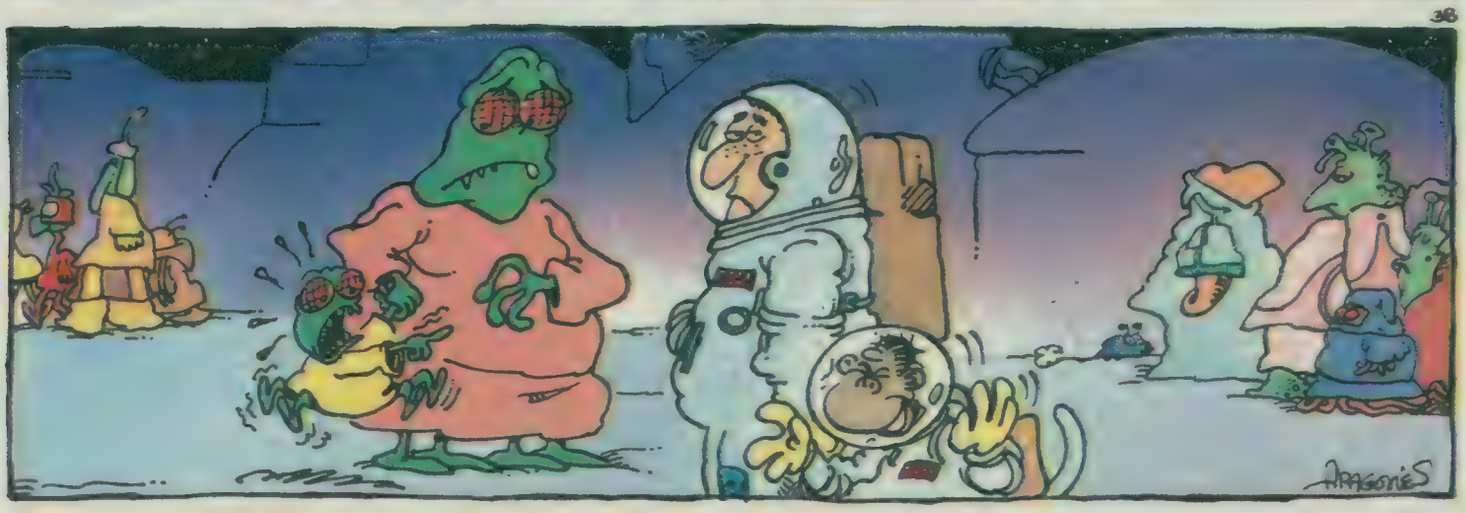

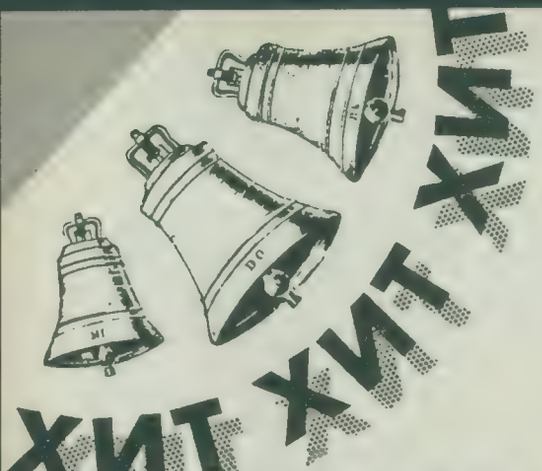

ТРАЖИЛИ СТЕ ПЕСМУ:

АЈС АЈС МАЛА

Ајс ајс мала
Добро, стој
Сарађуј и слушај
Ајс је дошао са потпуно новим изумом
Нешто ме чврсто шчепало
Летим као харпун и дању и ноћу
Хоће ли то икад стати?
'Ej, то не знам
Искључи светла и ја ћу сјати
До крајности тресем микрофон као дивљак
Осветли бину и навошти то к'о свећом

Играј
Развали звучник који говори
Убијам ти мозак као отровна гљива
Смртно, када свирам опојну мелодију
Све мање од најбољег је превара
Љуби или остави
Боље нађи начин
Боље погоди у сам центар
Клинац не игра
Ако има проблем
'Ej, решићу га

Провери куку док мој диск-џокеј то врти
Сад пошто је журка живнула
са закуцаним басом Вегасовци пумпају
Брзо на ствар, на ствар без фолирања
Мајсторе Церемоније кувам к'о туру сланине
спалим их ако нису брзи и окретни
Полудим када чујем чинелу
и контрачинелу убрзаног темпа
У игри сам и време је да кренем сам
Котрљам у мом ауту од 5000 кубика
са спуштеним кровом да ми вијори коса
Цурице само чекају
Машу тек да кажу ћао
Да ли си стао?
Не – само сам продужио
Наставио да тражим до следеће станице
Заломио сам лево и терам у следећи блок
А тај је мртав

'Ej, па сам наставио путем крај обале
Девојке су биле вреле носећи мање од бикинија
Набилдовани љубавници возе „ламборџинније"
Љубоморни јер сам дошао по своје
Шај са калибром и ванила са деветком
Тражећи момке на зиду
Момци се праве болесни јер су пуни
Пуцњи су одјекивали као звоно
Зграбио сам моју деветку
Чуо сам само чауре
како брзо падају на бетон
скочио у кола и згазио на гас
Бранк до браника, авенија је претрпана
Покушавам да киднем пре но што стигне
полиција на лице места
Знаш на шта мислим
Проследили су ме, суочили све жртве дроге
Ако има проблема
'Ej, решићу га
Провери куку док мој диск џокеј то врти
Обрати пажњу, ја сам лирски песник
Мајами је главно место, ако то ниси знао
Мој град, који је створио бас звук довољно да тресе и пробија рупе у земљи
Јер мој стил је као хемијски излив
Згодне риме које можеш да видиш и осетиш
Диригован и увежбан
То је ђаволска замисао
То чинимо модерним а ти желиш да идеш укорак
Шај игра до праскозорја, комада као пицца
Сече брзо као бритва
Други диск џокеји кажу „До ђавола"
Када би моји стихови били дрога
продавао бих их на грам
Остајем прибран када је време да се опустим
Намагнетисан микрофоном док истерујем зној
Ајс ајс мала, Ванила
Ајс ајс мала, превише хладно
Ајс ајс мала, превише хладно, превише хладно

Текст и музика: Vanilla Ice, Earthquake, M. Smooth
Изводи: Vanilla Ice

ICE ICE BABY

Ice Ice Baby
All right stop
Collaborate and listen
Ice is back with my brand new invention
Something grabs a hold of me tightly
Then I flow like a harpoon daily and nightly

Will it ever stop?
Yo – I don't know
Turn off the lights and I'll glow
To the extreme I rock a mic like a vandal
Light up a stage and wax a chrump like a candle.

Dance

Bum rush the speaker that booms
I'm killing your brain like a poisonous mushroom
Deadly, when I play a dope melody
Anything less than the best is a felony
Love it or leave it
You better gain way
You better nit bull's eye
The kid don't play
If there was a problem
Yo, I'll solve it

Check out the hock while my DJ revolves it
Now that the party is jumping
With the bass kicked in, the Vegas are pumpin'
Quick to the point, to the point no faking
I'm cooking MCs like a pound of bacon
Burning them if they're not quick and nimble

I go crazy when I hear a cymbal
And a hi hat with a souped up tempo
I'm on a roll and it's time to go solo
Rollin' in my 5.0
With my ragtop down so my hair can low
The girlies on standby
Waving just to say Ho
Did you stop?
No – I just drove by
Kept on pursuing to the next stop
I busted a left and I'm heading to the next block

That block was dead
Yo-so I continued to AIA Beachfront Ave.
Girls were hot wearing less that bikinis
Rockman lovers driving Lamborghinis
Jealous' cause I'm out getting mine
Shay with a gauge and Vanilla with a nine

Reading for the chumps on the wall
The chumps acting ill because they' so full
Gunshots ranged out like a bell
I grabbed my nine–
All I heard were shells
Falling on the concrete real fast
Jumped in my car, slammed on the gas
Bumper to bumper the avenue's packed
I'm trying to get away before the jackers jack

Police on the scene
You know what I mean
They passed me up confronted all the dope fiends

If there was a problem
Yo, I'll solve it
Check out the hook while my DJ revolves it
Take heed, 'cause I'm lyrical poet
Miami's on the scene just in case you didn't know it
My town, that, created all the bass sound
Enought to shake and kick holes in the ground
'Cause my style's like a chemical spill
Feasible rhymes that you can vision and feel

Conducted and formed
This is a hell of a concept

We make it hype and you want to step with this
Shay plays on the fade, slice like a ninja
Cut like a razor blade so fast
Other DJs say, „damn"
If my rhyme was a drug
I'd sell it by the gram
Keep my composure when it's time to get loose
Magnetized by the mic while I kick my juice

Ice Ice Baby Vanilla
Ice Ice Baby Too cold
Ice Ice Baby Too cold Too cold

ШТА РАДЕ?

● Ринго Стар је потписао уговор и унапред примио 400.000 фунти за појављивање у новој телевизијској серији коју ће радити исти тим који је стајао иза серије „Далас". Стар би требало да добије једну од главних улога, а најављена серија биће, заправо, комедија.

● Мадона је почела припреме за филм који ће се звати „Boxing Hanna". Филм ће режирати чувени Дејвид Линч, а Мадона припрема сценарио са његовом кћерком Џенифер.

● Чланови групе „Def Leppard" побунили су се што је фирма за производњу спортске опреме „La Gear" у својој телевизијској реклами самовољно употребила део њихове песме „Armageddon". Поводом тога менаџер групе је изјавио: „Никада нисмо продали право на коришћење неке наше песме у рекламне сврхе, једноставно зато што чланови групе не желе да се њихова музика користи за бољу продају нечијег производа."

БЕКСТВО ОД СТВАРНОСТИ

Београдски састав „Петар Пан" је, после дугог чекања и лутања по дискографским кућама, најзад објавио свој први албум. Као и јунак из приче по коме су се назвали, и они, изгледа, одбијају да одрасту и полако, без нервозе, развијају своју каријеру. Вођа групе Милош каже:

– Плочу смо снимили још у марту и априлу претпрошле године, али мало ко је био заинтересован да је изда све док се нисмо договорили са независном дискографском кућом „Rockland" којима је ово, после неколико касета домаћих група које су објавили, први прави албум. Нама се, наравно, накупило нових песама, тако да планирамо да, што је могуће пре, објавимо други албум.

Време које је протекло од настанка до објављивања песама није им нашкодило тако да је „Петар Пан" понудио питку верзију градског рокенрола ослањајући се на текстове са социјалним темама. Нимало необично јер је већина чланова запослена, баве се пословима који немају много додира са музиком и зато им је рокенрол бекство од стварности. ■

● Ренди Тараборели, аутор биографије о Дајани Рос која је код критичара неславно прошла, најављује да ће написати књигу о Мајклу Џексону. Тараборели тврди да је Џексон у својој аутобиографији преварио читаоце заобилазно тврдећи да је својевремено имао сентименталне везе са Дајаном Рос, Тејтум О'Нил и Брук Шилдс. Пошто га је то прилично наљутило, Тараборели је одлучио да напише биографију у којој ће бити чиста истина о Џексону.

ПОНОВО МЛАД

Нил Јанг је најавио да припрема нарочито издање од шест компакт дискова које ће бити ретроспектива његове дуге каријере. Круже гласине да ће ово издање обухватити и део плоче „Human Highway" коју су својевремено снимили Crosby, Stills, Nash and Young, али је никада нису објавили.

Из других извора потекла је слична прича, али овога пута је реч о такође необјављеним снимцима за албум „Стампедо" који је Јанг својевремено припремао са групом „Buffalo Springfield". Због тих, али и других недоумица око овог пројекта, Јанг није умео да каже када ће се компакт дискови појавити у продаји.

Ах, ти људи!

Тек што су допремљена у Национални акваријум у Балтимору, три новоуловљена делфина добила су чир у желуцу. Пошто је проверио храну, чистоћу, температуру воде и остале могуће узрочнике, ветеринар Мајкл Стоскопф закључио је да су за обољење криви искључиво посетиоци који гужвом, галамом и недисциплином нервирају делфине. Сада је публици ограничен приступ, а делфинима обезбеђено најмање осам часова тишине дневно. Чиреви су већ почели да зарастају.

Професор има криви кљун

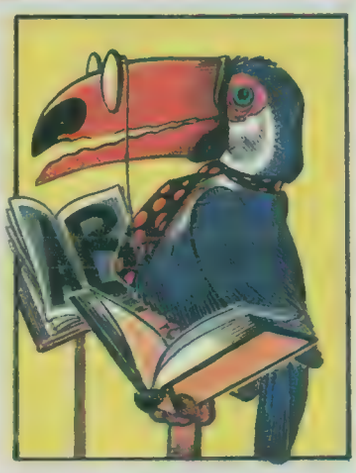

Први „језички течај" за папагаје на касети избацили су на тржиште Кејти и Џим Копленд, супружници из Клинтона (САД). Касета траје 90 минута, страна А посвећена је говору (све уобичајене реченице као „Здрправо", „Због ом", „Волим те", „Срећан рођендан"...), а страна Б – певању. Што је најважније, глас на касети није људски, него припада амазонском папагају Герџију који се одликује изузетно јасним изговором. Коплендови тврде да ће птице од свог ближњег много лакше научити да говоре него од човека.

Дворац за длакаве бебе

Попут многих енглеских аристократа у наше време, лорд и леди Фишер искористили су свој триста година стар замак у близини Кембриџа за „малу привреду". Нису га претворили у хотел или музеј, али су у парку око њега створили зоолошки врт посвећен јужноамеричким животињама. Ту држе 69 врста сисара, 57 врста птица и око 300 мајмуна. Као страствени љубитељи животиња, њих двоје многе послове у врту обављају сами. Леди Фишер, на пример, с поносом истиче да се данонопно брине о бебама мајмуна и да је досад њих 124 отхранила на цуцлу.

Будност значи мужевност

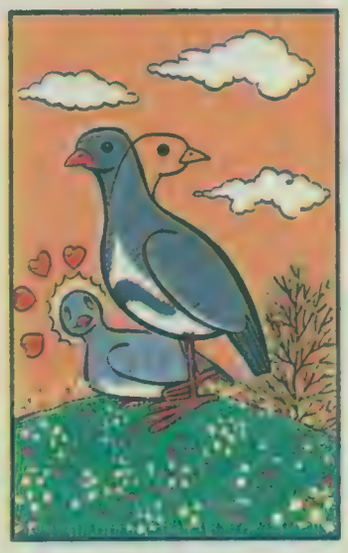

Јаребице су моногамне животиње, то јест проводе цео живот са истим партнером. Јенс Далгрен, биолог са универзитета у Лунду, у Шведској, испитивао је на основу чега женке бирају себи „мужа". Испоставило се да њих не привлачи ни висина мужјака, ни снага, ни шаре на перју, него само једна особина – будност. Мужјак који стално стоји с испруженим вратом, широко отворених очију, осврћући се на све стране, просто је неодољив за супротни пол. Далгрен каже да је с гледишта еволуционе теорије то сасвим логично, младунци будног и опрезног мужјака имају много више изгледа да преживе.

Паре или (рибљи) живот

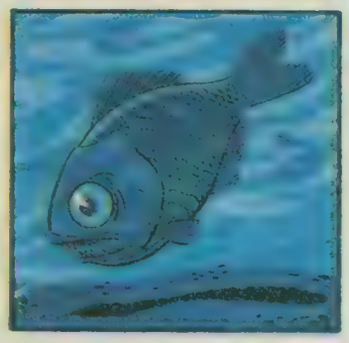

Необичан случај уцене истражује полиција у француској покрајини Лорен. Власнику једног великог узгајалишта пастрмки непознати глас телефоном је поручио да на одређеном месту у шуми остави повећу суму новца: ако то не учини, у базене ће бити убачене пиране, добро познате по крвожедним навикама. Засад непознати уцењивач још није остварио своју претњу.

Вампир вампиру крв даје

Амерички слепи миш „Desmodus rotundus" обично се зове „вампир" због своје навике да сиса крв коњима, а понекад и људима. Не треба му замерити: има такав метаболизам да ако хоће да преживи, мора свака два дана да попије крви колико је тежак.

Сада су зоолози са Универзитета у Мериленду утврдили да снажнији мужјаци међу „вампирима" играју улогу давалаца крви. Кад се врате из лова, они женке и слабије ловце нахране с неколико гутљаја попијене крви. Захваљујући томе само 24 одсто „вампира" годишње умире од глади, док би без „трансфузија", према рачуну научника, смртност износила 82 одсто.

Илустровао: Иванца Кољанин

ФАНТАСТИКА

Уредник
др Зоран Живковић

ЗЛАТНЕ СУНЧЕВЕ ЈАБУКЕ

Тор... Ст...

Југ – рече капетан.

– Али свако одређивање правца одавде, у свемиру, губи смисао – рече посада.

– Када путујеш према Сунцу – одговори капетан – и када све постане жуто, топло и лењо, онда постоји само један правац којим се може ићи.

Капетан затвори очи и помисли на тињајућу, далеку лопту и пропаднта: – Југ.

Њихова ракета звала се Копа де оро, али и Икарус и Прометеј. Циљ њихове мисије била је ужарена Сунчева кугла. У добром расположењу, понели су три хиљаде пакованја лимунаде и хиљаду конзерви пива. Сада, када их је Сунчев жар готово додиривао, сетили су се стихова и питата посвећених сунцу.

„Златне сунчеве јабуке". Јејтс.

„Не планини ли се више топлоте Сунца?" Шекспир паравно!

„А златни крчаг на крају дуге?"

Дуга, то је назив наше трајекторије, од Бога дато – рече неко.

Хиљаду степени Фаренхајта – зачу се металан глас машине.

Капетан је задивљено посматрао призор испред себе. То је заиста било

Сунце. Дотаћи га и украсти комадић заувек била је његова тајна и једина замисао. Његов брод са залеђеним ходницима и пахуљама које су непрекидно провејавале био је спреман да одоли сваком залуталом Сунчевом пламеном језичку.

Аудио-термометар поново је пробио хладну тишину брода. Две хиљаде степени Фаренхајта. Три хиљаде степени.

Капетан замисли топле јунске дане, врео јул, а затим пасје спаран август. Четири хиљаде степени. Подне, лето, јули. Пет хиљада степени.

– Додирнули смо Сунце – свечано проговори капетан.

Седам хиљада степени.

Чудно како механички термометар може да звучи узбуђено иако поседује само безосећајни метални глас, помисли капетан. – Колико је сати? – запита неко. Сви се насмејаше. Од сада, за њих је постојало само Сунце, Сунце и Сунце. У сваком правцу, у свакој секунди. Оно сагорева време, вечност.

– Погледајте!

Бретон, први подофицир, пао је, пробијеног заштитног одела, на предњу палубу. Његово тело, топлота, кисеоник, живот на крају, остали су на замрзнутом дну брода.

– Брзо!

Унутар подофицирове заштитне маске већ су се сакупили млечни кристали. Нагнуше се да виде.

– Структурне грешке у оделу, капетане. Мртав је. Смрзнут.

Погледаше термометре. Хиљаду степени испод нуле.

Каква пронија, помисли капетан. Човек у страху од ватре убијен зимом. Залеђен.

Температура се попе за још четири хиљаде Фаренхајта. Приметише да се леденице на плафону полако топе. Капетан у чуду поче да се присећа детињства. Пролећних јутара када се као дечак искрадао из кревета да би гледао последње издисаје зиме и снег који се топи под Сунчевим зрацима.

– Помоћне пумпе за снег су отказале!

Топла киша засипала их је са свих страна. Температура расте. Невоља на видику.

– Немамо времена! – Сви пожурише.

Проклетство! Ако се температура подигне, биће то најбржа смрт у историји умирања. Спржен као јагода у пећи. Покушавао је да оспособи помоћну пумпу.

Господе! Навикли смо на много луксузнију смрт која траје минутима, сатима. Чак 20 секунди било би

Илустроваo: Добросав БОБ Живковић

споро умирање у поређењу са овом гладном идиотском ствари која чека да нас поједе.

– Капетане, да ли се извлачимо или остајемо?

– Спремите златни ћуп!

Капетан помери ручицу и огромна механичка рука са огромним металним прстима одвоји се од брода. Копа де оро без даха зарони у гвоздену пећницу бестелесног Сунца.

Милион година раније, помисли капетан брзо померајући ручицу, наг човек на пустом северном путу видео је мужу како удара у дрво. И док је његово племе бежало у паници, он голим рукама откида ватрену грану која му пржи месо на прстима да би је однео са собом и заувек присвојио. Трчећи у болном тријумфу, штитећи је од кише својим телом све до своје пећине, он је са осмехом баци на хрпу лишћа и поклони своме роду лето. И племе, тресући се поред ватре, пружи руке ка њој осетивши ново годишње доба у својој пећини.

Гледајући у ову малу, жуту тачку они се нервозно насмешише. Ватра је напокон била њихова.

– Капетане!

Било је потребно само четири секунде да би велика рука Златног ћупа дограбила комад Сунца.

И ево нас опет! После милион година, помисли он, у поновном трагању за драгоценом шаком пламичака који ће нам осветлити пут и понети Земљи ватрени поклон који ће можда горети заувек.

Зашто?

Имао је одговор и пре но што је поставио питање. Зато што су атоми са којима радимо на Земљи мали и ништавни. И наше знање је мало и ништавно. Само Сунце заиста зна шта ми желимо да знамо и само оно има тајну. Уосталом, то је забава, то је прилика. То је дивно – доћи овде, прићи и побећи. У ствари, нема правог разлога осим поноса и таштине малог инсекта у облику човека који се нада да ће убости лава и избећи његове чељусти. Рећи ћемо затим да смо успели. Ево нашег ћупа,енергије, ватре, вибрација! Назовите то како желите, али то ће дати енергију нашим градовима, покренути наше бродове, осветлити наше библиотеке, осунчати нашу децу, испећи наш хлеб. Оно ће усковитлати знање универзума за хиљаду година, док се само не усаврши. Одавде, из овог ћупа, сви добри људи науке и религије – пијте! Угрејте се на ватри! Успротивите се ноћи незнања, снеговима предрасуда, хладним ветровима неверице, безнађа и великог страха од таме који живи у сваком човеку.

И тако, ми пружисмо руке са просјачком зделом. Ћуп зарони у Сунце. Узе мало тела Божијега, крви универзума, сјајних мисли, слепе филозофије која заталаса планете у њиховим пољима.

– Сада полако – прошапта капетан.

– Шта ће се десити када га повучемо унутра? Оволика топлота!

– Бог зна.

– Помоћне пумпе поправљене!

– Затворите поклопац ћупа!

Брод задрхта. Уљаном тишином ужарени ћуп склизну у утробу брода. Аудио-термометар врисну. Пулс брода поче да расте, срце снажно да удара. Затим се све умири.

Лед је поново почео да се хвата по таваници.

– Идемо одавде!

Сви заједно помислише. Отићи одавде! Што даље од ватре, пламена, врућине и топљења. Од жутог и усијаног. Ићи у мрак и хладноћу. За двадесетак сати можда ће искључити и понеки замрзивач. Нека умре зима! Ускоро ће упловити у мрак. Тако хладан и језовит да ће морати да упале пећ. Идемо кући...

Капетан је дуго седео поред непомичног Бретоновог тела. Био је тужан, али истовремено се осећао као дечак који се враћа кући са букетом маслачка.

Па, куда ћемо?

Осећао је своје људе свуда около, као и умирући страх у њима. Куда ићи након што си доспео до Сунца, додирнуо га и наклонио му се? Куда ићи од топлине, подневног светла и лењости? Људи чекају да каже.

Сачекаше да он прикупи сву белину и хладноћу простора у освежавајућу климу и, као са мало сладоледа у устима, он нежно изговори: – Постоји само један правац одавде у свемиру – рече напокон.

Чекали су да се брод покрене.

– Север – проговори. – На север!

И сви се осмехнуше, као да је ветар изненада наишао усред топлог поподнева.

ЕНИГМАТИКА

Припремају: М. Јеленковић и З. Зељковић

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

ВОДОРАВНО: 1. Румунско летовалиште на Црном мору – Исписивање, **2.** Козачки заповедници – Италијанска лука на Јадранском мору, **3.** Жена Ђурђа Бранковића, „проклета" – Сорте, **4.** Старије мушко име, Кране – Гојење стоке, **5.** Смртна казна спаљивањем – Растегљива материја, **6.** Мушко име, Димитрије, **7.** Прво слово – Град у Швајцарској, **8.** Ето, погледај – Лична заменица, **9.** Симбол литијума – Главни град кантона Аргау у Швајцарској, **10.** Плућно обољење, сипња – Симбол бора, **11.** Политичка партија.

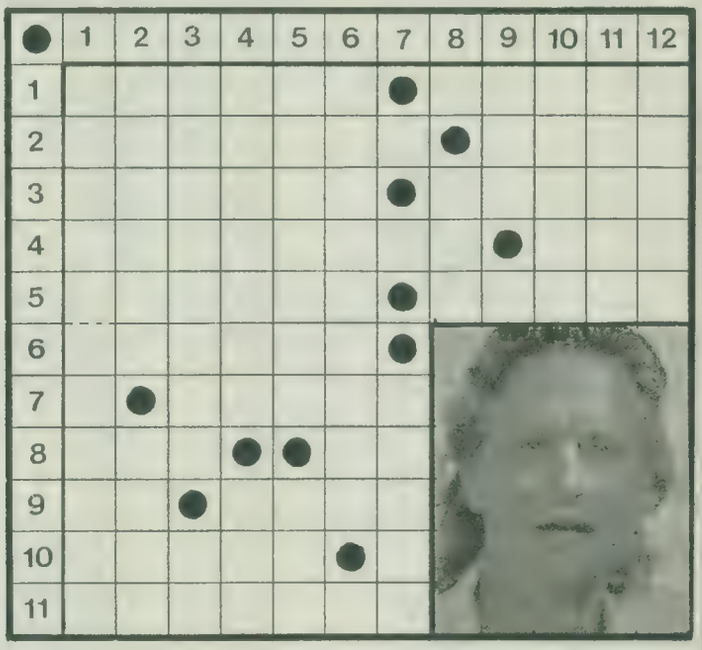

УСПРАВНО: 1. Име и презиме глумца са слике, 2. Тумор лојне жлезде – Зелени део биљке, **3.** Рупчићи – Ауто-ознака за Турску, **4.** Аминовати – Узвик нестрпљења, **5.** Припадник елитне пешадије у старој Турској – Превремен, **6.** Име пливачице Петричевић – Ознака за карат, **7.** Ауто-ознака за Италију – Исток (скр.) – Поклопац аутомобилског мотора, **8.** Саставна свеза – Башта, повртњак, **9.** Страница (скр.) – Ознака за Реомиров степен, **10.** Делови руке или ноге, **11.** Једна страна света, **12.** Име глумца Жигона.

ЛАВИРИНТ

Којим путем ће овај човек морати да прође да би дошао до шешира?

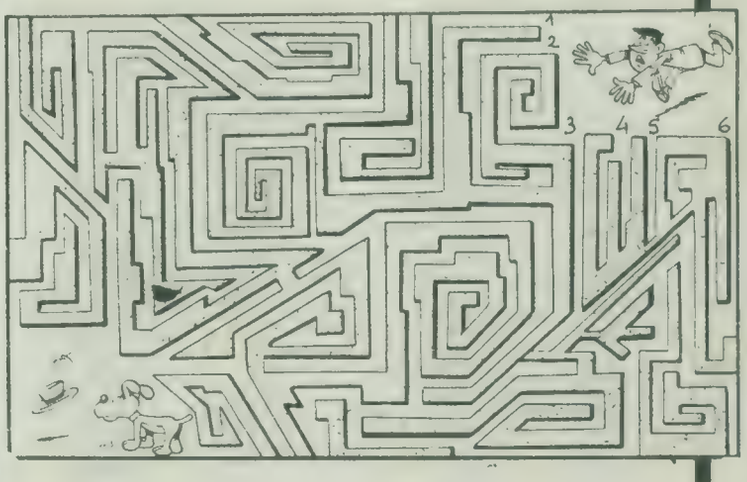

РЕШЕЊА ЕНИГМАТИКЕ НА СТРАНАМА МАЛЕ ПОШТЕ

ЗАШТО ПАС ЛАЈЕ

ВЕЧИТИ ТИНЕЈЏЕР

И даље постоји недоумица о пореклу пса. Ништа мања тајна није ни његов лавеж. Да ли се оглашава да означи своју територију или му је то начин споразумевања, можда и својеврсни аларм, све то заједно или...

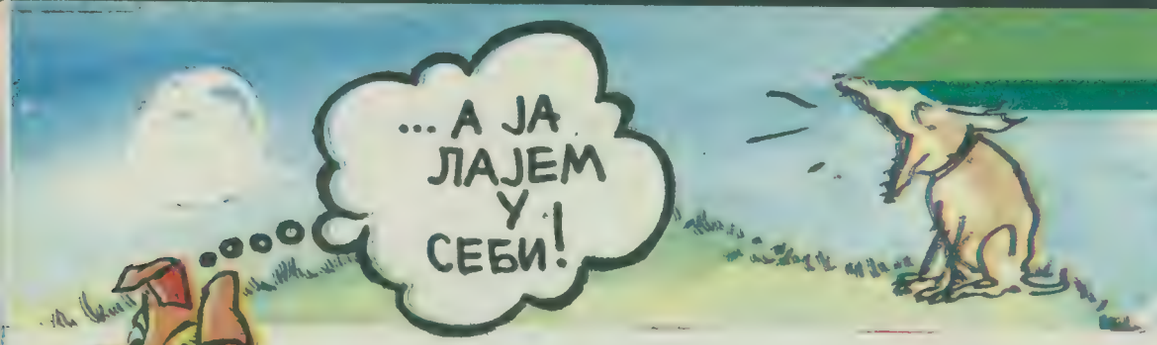

У самљен, у ноћи без звезда, на пустари негде далеко у Минесоти, неки пас је без прекида лајао седам сати. Овај пример наводе биолог Рејмонд Копингер и лингвиста Марк Фајнштајн са Амхерст факултета у Масачусетсу наглашавајући да се вероватно не ради о „олимпијском рекорду". Нико са сигурношћу, тако бар они тврде, не може да каже зашто пас лаје и колико дуго то може да траје.

Џон Пол Скот, психолог који проучава понашање животиња, мерио је једном учесталост лавежа неког кокер шпанијела. У току 10 минута куче је залајало 907 пута, што ће рећи по једно „ав" (и више) у секунди.

А кад су психолога Б. Ф. Скинера питали чему пас не може да се научи, спремно је одговорио: своје устаљене навике (или омиљене забаве) – лајања.

Сад ћу да те згромим!

Пас, из породице Canidae, припада, као и шакал (Canis latrans), обични вук (Canis lupus), аустралијски дивљи пас динго (Canis dingo), роду Canis (familiaris). Зна се да је најстарија домаћа животиња, али и даље постоје недоумице ко му је предак. Највероватније је то обичан вук.

Ако се пореде генетска грађа, протеински састав и састав крви, као и облик тела, између вука, шакала, односно преријског вука, и пса готово да не постоје битне разлике. Доказ је и то што ове животиње могу међусобно да се паре, а новорођени младунци касније су способни за обнављање врсте.

Међутим, кад се проучава начин на који се оглашавају, разлике су велике. Све те животиње рода Canis завијају, цвиле, реже и – могу да лају. Управо то највише и збуњује Копингера и Фајнштајна. Зашто се само пас претворио у несношљивог лајавка?

Роналд Шазбургер дуго је проматрао и записивао све занимљивости о вуковима „у заробљеништву". Између осталог, од 3256 свих могућих начина оглашавања ових животиња само 2,5 одсто био је лавеж. И још нешто.

Кад вукови и којоти лају, то није посебно бучно и нарочито често. Скоро увек је једносложно, ономатопејски би звучало као слабашно „ваф". Али, кад пас залаје, то је најчешће у митраљеским рафалима, изузетно је гласно и бучно, у високим (разорним) тоновима и, на жалост, може сатима да траје. То је оно „ав, ав, ав..." од кога вас понекад заболи глава и због кога некад ока не можете да склопите.

Зоолог Дезмонд Морис, велики познавалац (и обожавалац) паса, тврди да су пси, живећи увек у близини људи, својим „двоножним другарима" служили као нека врста аларма. Кад нешто чују, не знајући да ли се ради о приближавању пријатеља или непријатеља, почињу бесомучно да лају замењујући звоњаву звона, гонга или трубљење рога.

У сусрету са другим псима чак се и они најјачи помало уплаше и лају чисто да би дали до знања да су надмоћнији (чак и кад нису), да им срце није сишло у пете, трудећи се да застраше противника поручујући „Сад ћу да те згромим!".

Canis familiaris = Canis lupus?

Копингер и Фајнштајн, не прихватајући у потпуности Морисову теорију, пре свега размишљају колико је тачна тврдња да је Canis familiaris настао од Canis lupusa.

Палеонтолошки налази доказују да је пас живео уз човека већ у млађем каменом добу, мада постоје и теорије да је припитомљен још у палеолиту. Ако се пође од тврдње да је предак пса Canis lupus, то значи да су наши далеки преци узимали младунчад вукова у жељи да их припитоме.

Треба имати у виду да тада није било других домаћих животиња које би ти „вуколики" пси чували, па су их људи држали да би им помогли у лову или, како каже Дезмонд Морис, као својеврсни аларм. Није било ни ограда које би штитиле „посед", па је зато тешко поверовати да су наши преци држали те, и даље недовољно поверљиве, животиње само да би их штитиле, између осталог и од њихове собраће – вукова.

Још нешто је ту чудно. Зашто би људи држали припитомљене вукове кад се добро зна да они у та давна времена још нису били нека велика лајала?

Зато Копингер и Фајнштајн прихватају теорију по којој су се пси, током еволуције, сами припитомили. А да ли је то био вук који се мувао око људских насеља у потрази за храном или нека друга животиња из породице Canidae, не зна се. Једно је извесно: на тог псећег претка нешто је током еволуције и у процесу природног одабирања морало да утиче да од њега створи тако немогућег лајавца.

Јер, пас се оглашава лавежом у различитим приликама и са потпуно различитим значењем. Он тако означава своју територију, упозорава на могућу опасност, штити господара, а и себе. Лаје и кад је гладан, кад жели да изађе или уђе у кућу, то му је и позив на игру, тако скреће пажњу на себе, „прича, са својом собраћом и људима"...

Кад су неког искусног ловца у Енглеској питали зашто његов птичар лаје, он је часак размислио и рекао: „Лаје лајања ради!" Баш као и онај пас у Минесоти који је лајао седам сати мада није чувао ни посед, ни стадо, а није се ни „споразумевао" са другим псима у околини јер ниједно друго куче није било у близини да „проћаскају".

Успорено одрастање

С обзиром да је, наравно, немогуће сагледати дуготрајни ток развоја било које врсте, биолози прибегавају експериментима вештачког процеса природног одабирања. Тако је тим биолога на Институту за генетику у Новосибирску око 30 година проучавао развој сребрних лисица (такође из породице Canidae) у заробљеништву. Овај пројекат водио је покојни Дмитриј Беларев.

Лисице, по природи неповерљиве према човеку, временом су постајале све питомије. Прилазиле су људима и полако све мање зазирале од њиховог присуства. После 20 година и отприлике 20 генерација лисица оне су све више почеле и да личе на псе. Чак су се и парили два пут годишње, што је иначе особина паса.

Без икаквих спољних утицаја, природним путем, створена је нека мешавина између пса и лисице, животиња која се све више и оглашавала као Canis familiaris.

Док су пси, вукови, исто тако и лисице, још мали, јављају се на врло сличан начин. Као „бебе" ће цвилети, режати, али и лајати готово подједнако. Касније, чим почну да улазе у „зреле године", свака од тих животиња, под генетском контролом, поприма друкчије особине. Ако истовремено дође до промена у генима пресудним за развој, биолози ту појаву називају хетерокронском (од грчких речи hetero – различити и chronos – време). Хетерокронски еволутивни механизми могу да убразају прелазак из младости у зрело доба или да га – успоре.

Током дугог низа година Беларев је, у ствари, успео да створи врсту лисица – вечитих тинејџера. По Копингеру и Фајнштајну, исто се догодило и са прецима пса, наравно током еволуције природним одабирањем. Пас никад није (и неће) потпуно одрасти.

Одрасла женка пса, на пример, нема до краја развијен мајчински инстинкт као, рецимо, вучица. Керуша ће пазити свој подмладак, хранiће га, али чим младунци мало „стану на ноге", неће се трудити да иде у потрагу за храном. Исто тако, код пса је, сем ако се не ради о добро издресираном, и ловачки нагон знатно умањен.

Рејмонд Копингер и Марк Фајнштајн сматрају зато да пас без обзира што његово „ав-ав" веома често има одређену поруку, и те како зна да лаје потпуно без разлога. Шта да ради кад га је мајка природа предодредила да остане – вечити тинејџер. ***В. С.***

Уређује: Вито Недељковић

Кумови „ферарија", „поршеа", „BMW"...

Како су настали називи многих познатих аутомобила?

Г. ПЕЈОВИЋ
Цетиње

По многим називима аутомобила може се закључити да су име добили по оснивачима фирме. „Ауди" је, на пример, назван по оснивачу фирме Августу Херху, чије латинизирано презиме гласи Ауди. „Форд" је добио име по власнику фабрике Џону Форду. Позната је његова изрека: „Најбољи ауто је нов ауто!" По власницима фабрика имена су добиле и познате светске марке, као „ферари", „порше", „ланчиа", „опел", „пежо". Чувени „мерцедес" заправо је име кћерке власника фабрике.

Многи конструктори постали су славни захваљујући аутомобилима које су начинили. „Алфа ромео" је назван по конструктору Николи Ромеу и првим словима назива фабрике (Anonima Lombardo Fabrika Automobill), чувени „масерати" по Карлу Масератију, „ролс-ројс" по конструктору Фредерику Ролсу и трговцу аутомобилима Чарлсу Ројсу. Сан америчког „малог" човека „бјуик" добио је име по Дејвиду Бјуику, „крајслер" по Волтеру Крајслеру, док је „шевролет", такође познати амерички аутомобил, назван по једном Европљанину, швајцарском аутомобилском асу Луј-Жозефу Шевролеу. Француски „ситроен" добио је име по власнику и конструктору зупчаника Андреу Ситроену, а други француски аутомобил „рено" по браћи Лују, Марселу и Фернану Реноу. Овим аутомобилима друштво прави и енглески „остин". Његов конструктор је Херберт Остин.

Две познате светске фабрике, такође познатих аутомобила BMW и FIAT означавају место или земљу где се фабрика налази: BMW од Bayerische Motoren Werke (Фабрика мотора Баварска), а италијански гигант FIAT (Fabrika Italiana Automobili Torino).

Познати шведски „волво" има необично име – значи „окрећем се" – али не на шведском већ на латинском.

Ferrari 500 F 2

Драган Самарџић, 71428 Мокро (код Сарајева) – дописивао би се да дечацима и девојчицама који имају 14 година.

Гина Герасимовска, Едварда Карделља 36, с. Мислешево, 96330 Струга – 17 година, воли музику и филмове.

Данијела Марчета, Првомајска 4/а, 26300 Вршац – 11 година, воли музику, спорт, музичке филмове, сакупља постере Алфа и групе „КАОМА".

Гордана Маравић, Славка Родића 13, 26000 Панчево – 14 година, сакупља постере, воли музику, бави се спортом.

Давор Маленица, Благоја Паровића 25/8-209, 71000 Сарајево – 14 година, жели да се дописује са младима из Југославије, године нису важне.

Јелена Љубушчик, Которска 102, 21000 Нови Сад – 14 година, сакупља постере, воли музику, спорт, дружење...

Сандра Митић, Тршћанска 6, 11000 Београд – 13 година, воли спорт, музику...

Татјана Комарони, Которска 33, 21000 Нови Сад – 14 година, сакупља постере, воли музику, спорт, дружење...

Милица Паликућа, Омера Маслића 16 б/6, 71000 Сарајево – 13 година, воли путовања, музику и спорт, навија за Црвену звезду, желела би да се дописује и на руском.

Забринут због Миће

Имам једногодишњег папагаја Мићу који ме у последње време забрињава. Губи доста перја, често чак и велика пера. Знам за пролећно мењање перја, али сада није пролеће и ово траје већ доста дуго.

БРАНИМИР ТОМИЧИЋ
Степојевац

Мењање перја, такозвано митарење, код папагаја није везано за пролеће. Ова појава, уколико не траје дуго, уобичајена је и у ово доба године. Ниси написао где држиш Мићу јер је веома битно да није у близини извора топлоте – шпорета, задњег дела фрижидера, на сунцу – или нема погодну посуду да се

мало брчка у води. Треба да знаш и то да му смета бука па га држи даље од, рецимо, телевизора или музичког стуба јер без перја може да остане и услед стреса. Обавезно му појачај исхрану уз додатак минерала (птичија минерална храна), дај му свеже воће и поврће и пази да има увек свежу и чисту воду.

Зашто неверни Тома?

Можда сам по природи мало неповерљив и због тога ме друг често назива „неверни Тома". Занима ме откуда у ствари овај израз?

ДАНКО
Ваљево

Кад се за неког каже да је неверни Тома, мисли се да је то човек који је претерано обазрив и према свему и свакоме неповерљив.

Један од дванаесторице Христових ученика, апостола, каже се у Новом завету, никако није хтео да поверује у глас да је Христ васкрсао. Док га не буде својим очима видео и рукама опипао, говорио је Тома, не може да верује. Тек осам дана након ускрснућа, пошто је видео и опипао учитеља, „неверни Тома" је поверовао.

РЕШЕЊЕ ЕНИГМАТИКЕ

УКРШТЕНЕ РЕЧИ – ВОДОРАВНО: Мамаја, испис, атамани, Трст, Јерина, врсте, Кранимир, тов, ломача, трико, Дмитар, а, Цирих, гле, ја, ли, Арау, астма, б, странка.

ЛАВИРИНТ: број 3.

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

БРОЈ 2076

YU ISSN 0032-339X

Први број Политикиног Забавника изашао је 28. фебруара 1939. године

Директор НИП „Политика"
др Живорад Миновић

Главни и одговорни уредник
Зефирино Граси

Помоћник главног уредника
Славољуб Кецић

Уредник стрипа
Мирјана Маринковић

Ликовно графички уредник
Соња Јашовић

РЕДАКЦИЈА:
Диего Варагић, Олга Вукадиновић, Бојана Дожић, Светлана Ивановић, Мина Илић, Мирјана Крстуловић, Иван Лончар, Петар Милатовић, Вера Милићевић, Весна Минић, Нада Невајдић, Вито Недељковић, Биљана Орловић, Љубомир Патрногић, Весна Софреновић, Војислав Стаменовић, Недељка Сташић, Даринка Тодоровић, Миленко Тодоровић и Бранислава Црномарковић.

ТЕХНИЧКА РЕДАКЦИЈА:
Душан Глушац, Радоје Савић, Зоран Петканић и Радана Весовић

СЕКРЕТАРИЈАТ:
Јованка Војводић, Олгица Стаменић и Зорица Филиповић

Издаје и штампа НИП „ПОЛИТИКА" – редакција „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК" Македонска 29, 11001 Београд, Поштански фах 124. Телефони: секретаријат 324-471, редакција 324-483, техничка редакција 326-620, централа 324-191 и 325-761, претплата: 328-776. Рукописи, фотографије и цртежи се не враћају. Огласна агенција: Македонска 35/1, тел. 322-711. На основу мишљења Републичког секретаријата за културу СР Србије, број 413-2973-02 од 22. I 1973. године не плаћа се порез на промет.

ПРЕТПЛАТА ЗА НАШУ ЗЕМЉУ:
Месечна 148,00 динара, тромесечна 444,00 динара, полугодишња 888,00 динара, годишња 1.776,00 динара.

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО:
Месечна 296,00 динара, тромесечна 888,00 динара, полугодишња 1.776,00 динара, годишња 3.552,00 динара. Претплата се врши на жиро-рачун број 60801-603-24875, уз обавезну назнаку НИП „Политика" – ПРЕТПЛАТА НА ЛИСТ „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК"

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО У СТРАНОЈ ВАЛУТИ – ГОДИШЊА:

САД	USD	152.–
СР НЕМАЧКА	DEM	273.–
ШВЕДСКА	SEK	988.–
ФРАНЦУСКА	FRF	923.–
ШВАЈЦАРСКА	CHF	235.–

Уплате из иностранства слати на девизни рачун НИП „Политика" код БЕОГРАДСКЕ БАНКЕ, Деоничарско друштво, Главна филијала, „ИНВЕСТБАНКА" – Београд, на рачун број: 60811-623-63-257310-999-00054, уз обавезну назнаку: ПРЕТПЛАТА НА ЛИСТ „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК"

ИМПРЕСУМ (латински IMPRESSUM), штампана ствар, штампање, по закону обавезно означавање имена издавача и уредника, одговорних за садржину часописа. Илустровао: Љубомир Милојевић Љубац

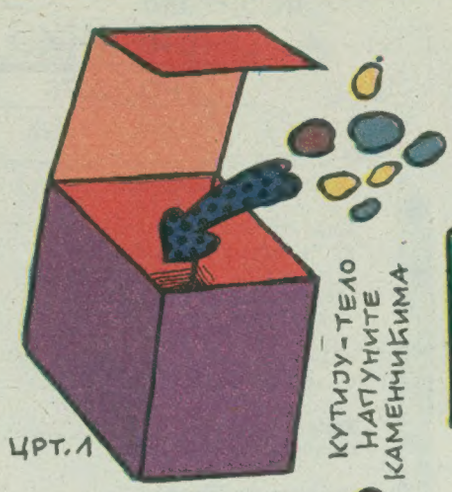

ЦРТ. 1

КУТИЈУ-ТЕЛО НАПУНИТЕ КАМЕНЧИЋИМА

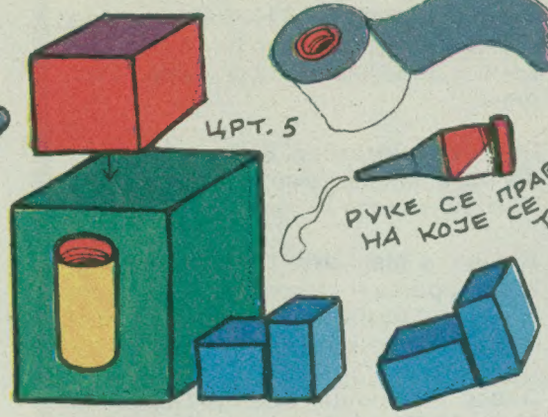

ЦРТ. 5

РУКЕ СЕ ПРАВЕ ОД КРУГОВА НА КОЈЕ СЕ НАМОТАВА ТОАЛЕТ-ПАПИР

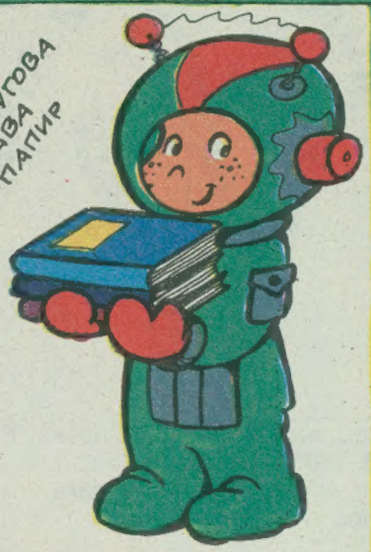

СИТНИЦЕ ЗА ПИСАЋИ СТО

ЦРТ. 6

Од кутија различитих величина направите држаче за књиге у облику робота. Сваку кутију обојите или облепите шареним папиром.

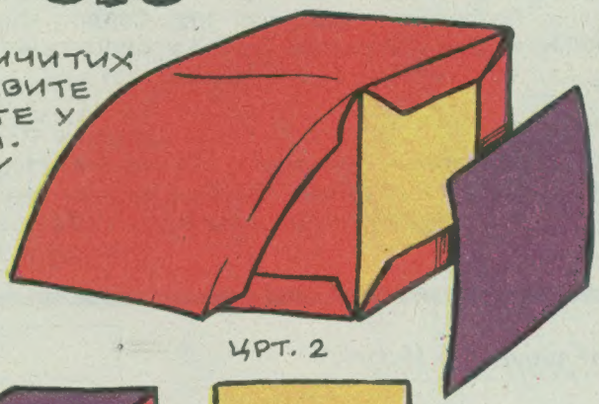

ЦРТ. 2

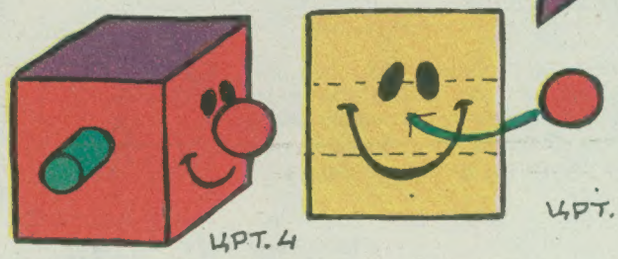

ЦРТ. 4

ЦРТ. 3

Лице нацртајте према шеми на црт. 3. Као нос може да послужи обојена пинг-понг лоптица коју ћете налепити као на црт. 4. Кутије залепите једну за другу (црт. 5). Можете додати украсне антене, уши и слично (црт. 6). Направите два таква робота да држе књиге са обе стране (црт. 7).

Напомена: Каменчиће ставите само у главну кутију – тело никако у главу и ноге да се од тежине не би откинуле.

За папириће које бацате такође направите кутију коју ћете облепити шареном хартијом и селотејпом причврстити (црт. 8). Изнад те кутије зарезујте оловке, а добро ће вам доћи и за чување разних мапа.

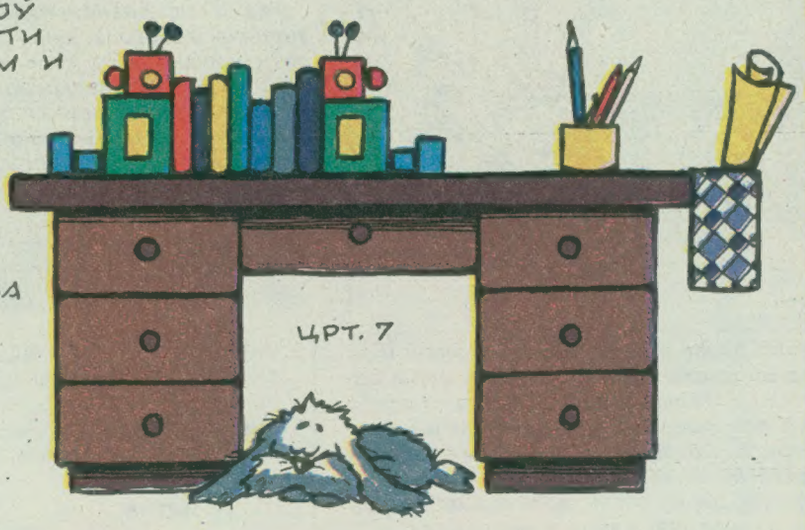

ЦРТ. 7

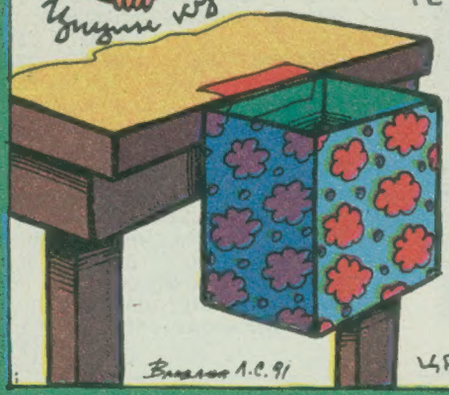

ЦРТ. 8

РЕКЛИ СУ...

Срећа многе ослобађа казне, али никога страха.

Сенека
римски филозоф
(3–65)

Говори да те видим.

Сократ
грчки филозоф
(469–399 п.н.е.)

Будите благи и милостиви према свакоме, само не према самом себи.

Јувенал
римски песник, сатиричар
(око 58–140)

По ономе чему се смеје, човек најбоље показује свој карактер.

Гете
немачки песник
(1749–1832)

Шалом никада не придобијамо непријатеља, али често изгубимо пријатеља.

Томас Фулер
енглески писац и историчар
(1608–1661)

У љубомори има више самољубља него љубави.

Ла Рошфуко
француски писац
(1613–1680)

Кад би животиње знале да говоре, сигурно би за многе наше мане казале „то је људски", као што човек каже „то је животињски".

Готлиб Сафир
аустријски песник и сатиричар
(1795–1858)

Свакоме долазе глупе мисли, али само их мудар човек прећути.

Вилхелм Буш
немачки песник
(1832–1908)

Лажљивац се кажњава тиме што му се не верује ни онда када говори истину.

Талмуд
света јеврејска књига

Срећа или несрећа обично долазе онима који већ имају доста једног или другог.

Ла Рошфуко
француски писац
(1613–1680)

Илустровала: Бранка Брадић

WALT DISNEY
МИКИ

ЕВО НАС! ШТА КАЖЕШ?
МИСК

НИЈЕ ЛОШЕ!

ЈЕДВА ЧЕКАМ ДА СЕДНЕМ У ХЛАД!

ДИВНО ЈЕ ВРАТИТИ СЕ МАЈЦИ ПРИРОДИ...

... ДАЛЕКО ОД СВИХ ОПАСНОСТИ ЦИВИЛИЗАЦИЈЕ И УЖИВАТИ У ЦВЕЋУ И ПТИЧИЦАМА...

...ЗЕЦЕВИМА И ЈЕЛЕНИМА...

... УДИСАТИ СВЕЖ ПЛАНИНСКИ ВАЗДУХ...

ГРРР!

...ТРЧАТИ ПО ЗЕЛЕНОЈ ТРАВИЦИ...
Copyright © 1963 Walt Disney Productions

...И ОСЕТИТИ СИГУРНОСТ КОЈУ ПРУЖА...
Distributed by King Features Syndicate
6-26

... САМО ЦИВИЛИЗАЦИЈА!
МИСК